

ჩიკო
ხუბინაძევილი

ქართული ლექსიკონი

აქ უნაყოფადაა მოცემული
სიტყვების აზრები და
მნიშვნელობები.
აქვე მოცემულია
სიტყვების წარმოშობა,
დასრულება და სხვა
ინფორმაცია. აქვე
მოცემულია სიტყვების
გამოყენების მაგალითები.
აქვე მოცემულია
სიტყვების სინონიმები
და ანტიპოზიტები.

ნიკო ჩუბინაშვილი
ქართული ლექსიკონი.
ტექსტის ადაპტაცია
თანამედროვე მკითხველისათვის
– სამაზ მჭედლიძე

ჩუბინაშვილი ნ.

ქართული ლექსიკონი. ტექსტის ადაპტაცია თანამედროვე მკითხველისათვის – მსამაზ მჭედლიძე / ნ. ჩუბინაშვილი — «Издательские решения»,

ISBN 978-5-44-902045-1

ნიკო ჩუბინაშვილის „ქართული ლექსიკონის“ წინამდებარე გამოცემა წარმოადგენს თანამედროვე მკითხველისათვის დაპგირებულ ვერსიას. ორიგინალურ ტექსტიდან ამოღებულია შემოკლებანი, ციტირებული ლიტერატურული წყაროები, უცხოური (ბერძნული, თურქული, სპარსული, სომხური) სიტყვები, სიტყვების თარგმანი რუსულ ენაზე. ასო ქ გადაგინილია ფ-ში. ტექსტი გამართულია ასომთავრულებით, რომლებითაც იწყება ახალი წინადადების პირველი სიტყვა და აგრეთვე პირადი და საკუთარი სახელები.

ISBN 978-5-44-902045-1

© ჩუბინაშვილი ნ.
© Издательские решения

Содержание

წინასიტყვაობა	6
ქართული ლექსიკონი	8
ა	8
ბ	24
გ	37
Конец ознакомительного фрагмента.	44

ქართული ლექსიკონი ტექსტის ადაპტაცია თანამედროვე მკითხველისათვის – მამამ მჭედლიძე

ნიკო ჩუბინაშვილი

Редактор მამამ მჭედლიძე

© ნიკო ჩუბინაშვილი, 2018

ISBN 978-5-4490-2045-1

Создано в интеллектуальной издательской системе Ridero

წინასიტყვაობა

ნიკო ჩუბინაშვილის «ქართული ლექსიკონი» შედგენილია 1812—1825 წწ. ბამოიცა ბეჭდური სახით კი მხოლოდ ერთხელ 1961 წელს.

წინამდებარე გამოცემა წარმოადგენს თანამედროვე მკითხველისათვის ადაპტირებულ ვერსიას. ორიგინალურ ტექსტიდან ამოღებულია შემოკლებანი, ციტირებული ლიტერატურული წყაროები, უცხოური (ბერძნული, თურქული, სპარსული, სომხური) სიტყვები, სიტყვების თარგმანი რუსულ ენაზე. სიტყვები, რომლებიც იწყება ხელოვნურად გამოგონილ და ქართულ ანბანში არ არსებულ ასოთი (ჟ), გადაგანილია შესაფერის თავში: ჟ – ჟ-ში.

ასეთი წმენდის შედეგად გამოვიდა თანამედროვე და ადვილად საკითხავი ტექსტი. პირველი შეხედვით ძნელი დასაჯერებელიც კია, რომ ეს ლექსიკონი შედგენილია ორასი წლის წინ.

ამ გამოცემის მთავარი თავისებურება კი მდგომარეობს იმაში, რომ ტექსტი აწყობილია ასომთავრულით. ასომთავრულები ნახმარია ორთოგრაფიული დანიშნულებით, ე. ი., მათი იწყება ახალი წინადადების პირველი სიტყვა და აგრეთვე პირადი და საკუთარი სახელები. ეს წესი მოქმედებს სხვა ევროპულ დამწერლობებში და ფართოდ იყო ხმარებაში ქართულშიც მე—19 ს. მეორე ნახევრამდე.

1866 წელს დაარსებულმა გაზეთმა «წროებას» განიმრახა გაეგარებინა მთავრული ასოების ხმარების ორთოგრაფიული წესი. მაგრამ, მთავრულებად გამოიყენეს ოთხხაზოვანი მხედრული ასოებისგან ხელოვნურად შექმნილი ორხაზოვანი ასოები. შედეგად, მხედრულმა ასოებმა მიიღეს არაბუნებრივი, დამახინჯებული სახე.

«წროების» ამ აქტმა თავის მიზანს ვერ მიაღწია, რადგან ამ ახლად გაკეთებული ასოების ხმარება სათაურებში და გიგულებში კი იყო შესაძლებელი, მაგრამ მათი ხმარება შიგ ტექსტში იყო შეუძლებელი, ვინაიდან ოთხხაზოვანი და ორხაზოვანი ზედა განის ასოების გარჩევა შეუძლებელია. მხედრული ასოების 45%-ს კი წარმოადგენენ სწორედ ზედაგანის ასოები.

მ. ი., ორთოგრაფიული მიზანი ვერ იქნა მიღწეული, და ამ ახლად გაკეთებულ ასოებს ან საერთოდ არ ხმარობდნენ, ან იშვიათად მხოლოდ სათაურებში. ბოლოს და ბოლოს, ასეთი გაუაზრებელი ექსპერიმენტების შედაგად დაინერგა უმთავრულო ტექსტის ხმარების წესი, რომელიც მე—20 საუკუნის განმავლობაში იქცა ერთადერთ მისაღებ წესად ქართული წერისათვის.

წინამდებარე წიგნის მთავრული ასოებით გამართვა ისახავს მიზნად ასომთავრულის სილამაზის წარმოჩენას და იმ დავიწყებული მშვენიერი წესის აღდგენას, რომლითაც ვსარგებლობდით მე-19 ს. 60-ან წლებამდე.

ასომთავრულის და ნუსხურის აღდგენის შედეგად ჩვენ მოგვეცემა საშუალება ყოველდღიურად ვიხმართ ეს ასოები მხედრულთან ერთად ისევე, როგორც ეს იყო ჩვენში წინა საუკუნეებში, და როგორც ეს არის დღეს ბერძნულ—ლათინურ სამყაროში.

ასომთავრულის ხმარება ქართულ წერაში მკვეთრად გააუმჯობესებს დაბეჭდილი ტექსტის ხარისხს და მისცემს მძლავრ ბიძგს საქართველოს ცხოვრების ყველა მხარის განვითარებას. ქართული ნაბეჭდი ტექსტი კი თავის მოქნილობით და სრულყოფილობით გაუსწორდება ლათინურ ტექსტს.

A handwritten signature in blue ink, which reads 'Shmaz Mchedlishvili' in Georgian script.

შამაზ მჭედლიძე.
2018 წელი.

ქართული ლექსიკონი

ა

ა – არს ხმოვანი ასო, დადებული თავად ყოველთა ენათა ანბანსა შინა. ქართულად ასოსა ამას ზედა ქარაგმიანნი ლექსნი არიან ესენი: ა~ღ – არამედ; ა~ნ – ამინ.

ამას ასოსა ზედა არიან ორნი მარცვალნი ზედდადებულნი გმნათანი: აღ, აღმო; მდაბიურად: ა, ამო. პითარ: აღვალ, აღმოვალ; აღვსწერ, აღმოვსწერ. ბინა: ავალ, ამოვალ; ავსწერ, ამოვსწერ, არამედ სახელგმნათა შინა უკეთუ იპოვნების სხვა ღ, მაშინცა პირველი ღ სრულიად დაიგვევის. მაგალითად: აღება (აღვიღებ), აღელვება (აღვადელვებ), ამალლება (აღვამალლებ) და არა აღლება, აღელვება, ანუ აღმალლება და სხ. ჟუალად ითქმის: აექვნ, აუარებლით ნაცულად აღექვნ, აღუარებლით და სხ.

ა ბოლოდ სახელთა ხმარებული შესცულის მათ:

1. მდებრობითად, ვითარ მეფე – მეფა, ჭაბუკი – ჭაბუკა, იგი – იგია და სხ.

2. ჰინობითად, ანუ შეურაცხებითად, უფრორე სათვითოთა სახელთა. მაგალითად: ლავით სარდალი, სოლომონ მდივანბეგი, ანუ მდებრობითნი: სამარ მეფე, მარიამ ბატონისშვილი და სხ. ამათ შინა ასო ა უხამს არს, ხოლო ლავითა მზარეული, სოლომონა ხაბაზი, სამარა დალალი, მარიამა მექათმე და სხ. არიან კნინობითნი. ამისგან ჰსჩანს, რაოდენ უსაფუძველო არს ჰაზრი, რათა ასოთა განირჩეოდენ ნიადაგ მდებრობითნი სახელნი.

1. მდებრობითად, ვითარ მეფე – მეფა, ჭაბუკი – ჭაბუკა, იგი – იგია და სხ.

2. ჰინობითად, ანუ შეურაცხებითად, უფრორე სათვითოთა სახელთა. მაგალითად: ლავით სარდალი, სოლომონ მდივანბეგი, ანუ მდებრობითნი: სამარ მეფე, მარიამ ბატონისშვილი და სხ. ამათ შინა ასო ა უხამს არს, ხოლო ლავითა მზარეული, სოლომონა ხაბაზი, სამარა დალალი, მარიამა მექათმე და სხ. არიან კნინობითნი. ამისგან ჰსჩანს, რაოდენ უსაფუძველო არს ჰაზრი, რათა ასოთა განირჩეოდენ ნიადაგ მდებრობითნი სახელნი.

3. რომელთამე რთულთა სახელთა შინა ბოლოს ი შეიცულების ა-ზედა. მაგალითად: გველთევზა, ძაღლნიორა, ორცხობილა, ხარისთუალა და სხ.

3. რომელთამე რთულთა სახელთა შინა ბოლოს ი შეიცულების ა-ზედა. მაგალითად: გველთევზა, ძაღლნიორა, ორცხობილა, ხარისთუალა და სხ.

ა? კითხვითი მარცვალი, მდაბიურად ხომ? ბიყუარმეა? მსჭამოა? მსუაა? და სხ.

ა შემოკლებული გმნისაგან არს, სახელთა და გმნათა ბოლოს ხმარებული, უფრორე მდაბიურსა შინა საუბარსა, ვითარ სახლია, ქალაქია ნაცულად სახლი არს, ქალაქი არს; ანუ ცივია, თბილია ნაცულად ცივი არის, თბილი არის; კუალად ცივა, თბილია ნაცულად სიცივე არის, სითბო არის; ეგრეთვე: მოსულა, მომზადებულა, განსრულებულა და სხ. ნაცულად მოსრულ არს, მომზადებულ არს, განსრულებულ არს. ამის გამო ხმარებულ არს ლექსი აობა ნაცულად არსება.

აბაზანა – სააბანოვე დიდი გასგი.

აბაზი – ოთხი შაური, ან 40 ფული.

აბანაკება – აკარვება.

აბანო – სახლი დასაბანელი.

აბანოზი – ეკალმუხა.

აბბა – სირიულად მამა.

აბბაგი —

აბბაგობა —

აბგა – მახალიკი, ჰაგარა ხურჯინი, უფრორე აბრეშუმისგან ნაქსოვი, უნაგირის წინა კეხმედ გარდასაკიდი (ნახე ჰაშკარანი).

აბღარი – წყალთა მნე, გედამდეგი მერწყულთა და მრეცხელთა უწმინდურთა ადგილთათა.

აბებრება – კანის აბურცება, აშუპება დაწვისაგან.

აბედი – გამოხარშული ხის სოკო, მსწრაფლ მომღები ცეცხლისა.

აბეზარი – მოუსვენარი, დაუდეგარი, შფოთი, თავისშემაწყენელი.

აბეზარს მოსვლა —

აბეკამაქი – ბალახების გამონახადი არაყი (კარაბადინში).

აბეჩხარი – ნავენახობი, გაოხრებული ვენახი.

აბეწულა – კარაბადინში.

აბზინდა – ნახე *აბსინთი*.

აბზინდა – თასმათა, ანუ ქსოვილთა რათმე შესაკრავი რკინის ბალთა, ეგრეთვე ფოლადისა, ვეცხლისა და სხ. საჩხულეგით ენითურთ.

აბი – ქაშთაჯი.

აბლაბულა – ბუდე, გინა ქსელი დედაზარდლისა.

აბრა – ცოთი, გინა საჭარბავი.

აბრაგანი – არეკნება, ჩოგნისაგან ბურთის შეღმა აკურა.

აბრაკი – წურწუმა ალთაფა (ნახე *სარწყულთან*).

აბრამადი – ნაზირი (ნახე *ნაზირთან*).

აბრამიანი – ღვინის ბოლლიწო, თაფლითა ანუ შაქრით გავებული, ამას გააკეთებენ ახალწელიწადს და შეინახვენ ვიდრე წინაღღემდე ნათლის ღვინისა და მაშინ მიიღებენ.

აბრეშუმა – ჭინჭარს შეეხვევა ეს ბალახი.

აბრეშუმი – ჭინჭნაური.

აბურცება – აბებრება.

აბუგარაკი, აპუსგარაკი – შხამა ბალახი.

აბუჩი, აბუჩალაკი – დაუპატიჟებელი და ძალადშევარდნილი სტუმარი, არაფრად მიჩნეული.

აბჯარი – მოგადი სახელი საჭურველთა და უფრორე განზედ საცმელთა ჯაჭუთა და მისათანათა ომსა შინა სახმართა. სახენი ამისნი იხილენ ლექსთა თანა *ბუჩი* და *ჩავეშანი*.

აბჯროსანი – აბჯრით მოსილი, ჩაჩნაგირი.

აგარა – საზაფხულო სადგური.

აგარაკი – დაბა, ანუ სახნავი, გინა სავენახე ადგილი.

აგდება – (ავაგდებ) შეღმა შესროლა // (ავიგდებ) განკიცხვა, გაქირდება.

აგება – (ავაგებ) ადგება, ამენება // აცმა, გაგარება ძაფისა ნემსის კურწში და მისთანანი.

აგებულება – ცხოველთ შინაგანი შენობა, ანუ სტომაქი.

აგენნიგოს – აუგებელი, ანუ აუშობელი.

აგერ – აი, აჰა, ანუ აწის შემდეგი (ნახე *შსერა*).

აგვისგალი – ნახე *აღვისგალი*.

აგვისგო – ქველთობისა, ანუ მარიალისა (ნახე *მოლიაქო*).

აგორება – (ავაგორებ, ავგორდები) აღმართში აგანა გორებით, ანუ ასლვა გორვით.

აგრე – ეგრეთ.

აგრემც – მაინც, ანუ ნეგამც.

აგური – გამომწვარი ალიბი.

აღამანგი – ნახე *აღამასი*.

აღამანგისა —

აღამასი, აღამანგი – აღმასი.

აღამიანი – აღამის გომი, ე.ი. კაცი.

აღგილი – სივრცე დასაგევენელი, ანუ შეცვლილი რისგანმე, გინა [დაჩნეული], დაჩნეული – ადგილ, ადგილად, ადგილს.

[**აღგომა** – (ავსდგები) სგოლიდამ ადგეს, დარჩეს სგოლზე]

- ადვილი – არა ძნელი, ან მარჯვე.
ადიდა – რკინის ფიცარი დახურეგილი გასაწევად მავთულთა.
ადლი – საზომი ხუთის ან ოთხის მკვავლის ოდენი.
[ადონაი] {ებრაულად უფალი}
ადრე – დანიად, მსწრაფლ, ანუ უწინარეს კამისა.
ადრეული – ადრე შემოსული.
ადრინდელი – დიდის ხნისა.
ადუღება – (ავადუღებ) მღუღარედ შექმნა.
აედონი – იადონი, ბუღბული, ვარდის ჩიგი.
აეშაგი – მსგოვარი.
აეადობა – უძლებობა, სნეულობა.
აეაზა – მომცრო ვეფხი (წარეჯანიანში).
აეაზაკი – აშკარად მგაცებელი, მეკობრე და მარბიელი.
აეაზანი – აუზი, ისარნები.
აეაჯა – ხმამომადლოდ და გაუგრძელებლად გალობა, დიდინი.
აებედი – ავის ბედისა.
აეგარდანი – ლაპოგი, დიდი ჩამჩა.
აეგული – მრისხანე, ჯაფრიანი.
აედარი – ცული დარი, წვიმიანი გაროსი.
ავენა – ბოროტის მოუბარი.
აეეჯი, აეეჯულობა – სახლის ჭურჭელი და რაგინდარა სახმარი.
აე-ზნე – ცუდის მნისა.
აეთრათი – ბარათი (ნახე წერილთა).
აეი – არა კეთილი, ცული, უბადო.
აეილი – ნესგვი, სალაპური.
აეი – მავნე მდაბიონი უხმობენ მინდურის აღს.
აეკაცობა – ცული საქმე.
აელი – ფერფლი, ნაცავი, ანუ ნაგავი.
აელინი – სანაგვე.
აემუცელი – მსუნავი, გაუმაძღარი; აემუცლობა, გაუმაძღრობა.
აეობა – სიცუდე.
აეპირი – ავენა.
აეჟანდა – უნაგირის უზანგო // პაიჭთა და შალგართა ფეხთა ქვეშე გამოსაკრავი მორტი.
აერიტი – ხის ხრალთაგან შეგრეხილი თოკი (ნახე საბელთა).
აესება – ნახე ძღვსება.
აეშანი – მცენარებს გაჯიანთა და მლაშეთა ადგილთა გედა.
აეშარა – სილა, ქორაკი, ულაგმო ადვირი.
აეშარაჯი – ხილთა, ანუ მხალთა წვენი, მაქრით შემზადებული, სასმელად.
აეხანა – სანემტე, ფეხის ადგილი.
აზავერი – ხარი საკიდარი (მროხასთან ნახე).
აზარმაცი – დიდი კეგი ასაწევი სიმძიმეთა (ღობთან ნახე).
აზარფეშა – ნოდართო, გრძელგარიანი სასმისი ვეცხლისა.
აზაგი – თავისუფალი.
აზევა – (აზბევე) აწევა, მაღლა აზიდვა.
აზიდვა – (აზმიდავ) იგივე აზევა // მაღლა აგანა მრავალთა.
აზმნობა – მზნობა უნდა (მქნახე).
აზნი – დიდგვარი, წარჩინებული.
აზნაური – თავისუფალი // წარჩინებული, უხუცესი ანუ დიდებული // ხოლო აწ მნიშნავს კეთილშობილსა.

აზნაურება – თავისუფლება, არავისი მონება.

აზრი – იხილე ჰაზრი.

აზღუდი – განთსაცმელთა თეძოს თავს ქვემოთ ირიბად ჩაგდებული ნაჭერი.

ათაბაგი – არაბულად მამამთავარი, უმაღლესი მთავარი შემდგომად მეფისა. ტიგლო ესე მიეცა ახალციხის მთავარსა სერგის ჯაყელსა VI ბიორგი მეფისაგან გარემო 1330 წლისა (იხილე *ქართლის ცხ [ოერება]*).

ათასი – ათჯერ ასი.

ათასისთავი – უხუცესი ათასთა.

ათეული – ნაათალი, მეათედი ნაწილი // ათიანი.

ათვალწუნება – (ავითვალწუნებ) შეძულება, მოძაგება.

ათისთავი – ათთა გედა უხუცესი // ათეული, მეათედი ნაწილი.

ათლა – (ავსთლი), აჭრა, თხლად ასერვა.

ათრთოლება – (ათრთოლებს) აკანკალებს, (ათრთოლდების).

ათქვრება – ხორცის გაგენა სიმსუქნით ან დაზღმურდვლა // ხილთა მცირედ სამწიფედ მოსლვა.

ათქულეფა – ასულეფა, ძალთაგან ენით ამოჭმა წუნიანისა.

ათცხრამეგური – მთოვარის მოქცევა (ნახე *გელნალებთან*).

ათძალი – ათსიმიანი საკრავი.

აი! – აჰა, შორისდებული ჩვენებითი.

აიაზმა – ნაკურთხი წყალი სასხურებლად.

აივანი – დერეფანი ან ეზო.

აკავლება —

აკათისგო – დაუჯდომელი.

აკაკი – ბრინჯის ხე.

აკანათი – სირთ მახე (იხილე *მახესთან*).

აკანკალება – კუალად ათრთოლება.

აკაპი – აკაფი (ნახე *ალიკაპი*)

აკარა, აკრა – მღვის პირი კლდოვანი, ქედი მღვიდან წარზიდული.

აკარვება, აღკარვება – (აღვიკარვებ) გარდანაცუალება აღვილისა კარვებითურთ.

აკაური – ასიდა, ჟრუნი.

აკელდამა – ებრაულად აგარაკი ანუ დაბა სისხლისა; ამისგან წოდებულ არს აკელდამა მიწაში შეკრული კამარა მკუდართა გუამთ დასადებად და მისვე ებრაული ლექსისგან დამა მიღებულ არს ქართულად ლექსი დაბა, რომელია სოფელი ან შენობა, ვითარ ახალდაბა, ღაბნები, შდაბნო, შდაბური და სხ.

აკვანი – ჩჩვილთ სარეცელი სარწებელი.

აკვეთა – (ავჰკვეთ, ავკვეთ) აღსპობა, დაცხრობა.

აკვეცა – აღკვეცა (ავჰკვეც) აკრეჭა თმისა ახალ ნათელღებულისა, ანუ სამღუდელოთა თავისაგან კურთხევის დროს.

აკვიაგება – (ავიკვიაგებ) ცუდი საქმის გამოკიდება, ან დაჟინება. // (ავიკვიაგები) გარდაკიდება.

აკიდება – (ავჰკიდებ, ავიკიდებ) დაგვრთვა საპალნითა.

აკიდო – ჯაგანი, ხილნი ერთად შებმულნი წნელითა.

აკინძვა – (ავჰკინძავ) ქაღალდთ მიკერება ერთმანერთმედ.

აკინჭილება – აკვიაგება.

აკელდამა – ნახე აკელდამა და საფლავი.

აკლება – (ავიკლებ) დარბევა, წარგაცება ქონების.

აკოლოთია საგალობელი, წესი, ანუ შედეგი საეკლესიოს ლოცვსა.

აკრა – აკარა (*ქონცხი* ნახე).

აკროსგინი – (*პიდურწერილობა* ნახე).

- აკუთა** – მცირე თორნე, ანუ ქურასავით ქუაბის სადგამი.
- აკუმი** – არც მამალი, არც დედალი, გინა ქალაბიჭა.
- ალაბასგრი** – ქუა მარმარილოს უმჯობესი, რომელიც გაითლებს ჭურჭლად.
- ალაბულა** – ჩალაბულა, ნოტიოთ სიმღურივე, ჩალითა და ბეწვით ნარევი.
- ალაგი** – გზა, ანუ კუალი, უალაგო ალაგას.
- ალალო** – ჰარალალო, მსოფლიოთ სიმღერის ჩასართავი, რომელიც გარდაუქმნიათ საეკლესიოს გალობისაგან ალლილუია, ვითა რუსული *აი ლოული, ლოული*, ამისივე ნაკვეთი არს ოროველი, ჰოროველო.
- ალალი** – ოლოლი.
- ალამი** – მომცრო დროშა, სპარსულად ალამ // ანუ ნიშანი რამე შუბთა გელა და მისთანათა, ან ნაჭერი რისამე ნიშნად.
- ალამდარი** – მედროშე, ალანდარი.
- ალანძვა** – (ავლანძვა) ნაკვერცხალზედ შეგდება გამოსაცხობის პურისა ან მწვადისა საჩქაროდ, რომ გარედამ დაიწვას და შიგნიდამ უში დარჩეს.
- ალაო** – ფქვილი დაწვიმული, რომელიც კარგად არ მოიბილება, არც გაღვივდება.
- ალარვა** – (ავლარვა) აქოქლევა, ერთმანერთზედ მიკერება ნაჭერთა გამოჭრილის განისამოსითა, რომელსაც შემდგომად დაედება სარჩული და დალიანდაგდება.
- ალაგა** – ალა, საფქვილე ალა {წისქვილის საფქვილე კასრი.
- ალაფი** – ნაშოვარი საქონელი ჟამსა ბრძოლისასა.
- ალაფობა** – (ვალაფობ) აკლება, დაგაცება, აფორიაქება.
- ალაფი** – მეფქვილე, ფქვილის მოფარდული.
- ალაწოდა** – უშვერად მაღალი.
- ალდაგი** – ალქაგი, ანუ.
- ალერდი** – (ბალ.) იონჯა, ნელლი ბალახი.
- ალერსი** – საამო სიგყვა, საამოვნო ლაპარაკი (ვუალერსებ, ვუალერსები) საამოვნით შემთხვევა, შეტკობა.
- ალვა, ალვახაზი** – პუნგია, მოდულებული და დაბელილი თაფლი საჭმელად.
- ალვისხე** – სარო, კუპაროზი.
- ალთაფა** – აბრაკი, წურწუმა.
- ალი** – ცეცხლის ნივთი გეალმავალი და მანათობელი.
- ალი** – მინდორთა და გყეთა შინა ავი, მავნე, ქაჯი, (მდაბიონი ესრეთ ჰგონებენ და იმერნი უხმობენ ჭიმკად).
- ალიზი** – გამოუწვავი აგური.
- ალიკაპი** – დანდალი, ხის ადვირი.
- ალიონი** – დილის სინათლის გამოჩენა უწინარეს მზის ამოსლესა (*დილასთან ნახე*).
- ალიოქოთი** – არეულება, ამბოხება.
- ალისარჩული** – სუნელი ბალახის ყუავილი, მაფრანის მსგავსი, ძოწეულის საღებავი.
- ალისფერი** – წითელის ცეცხლის ალისფრად.
- ალკაპი** – ფარდა საკრავთა {საკრავის ფერდა – საბას ლექსიკონი}.
- ალმაგი, იალმაგი** – საომარი სამოსელი, ჯაჭუთა გარეგან საცმელი.
- ალმასი** – თუალი პაგიოსანი (*აღამასი ნახე*).
- ალმაცერი** – შეღმად ირიბი, ვითა გაშლილის თითების ცერი შეღმა დადგება.
- ალმედად** – მხარილლივ.
- ალმური** – ცეცხლის ალი კუამლითურთ შავწითლად აღმავალი.
- ალნება** – ნახე *შეალნება*
- ალო** – ნახნავი მიწა მიზღად გუთნისდელისა, მეხრეთა, შებმულთა ხართა და სხ.
- ალოვნება** – ალოს მოხვნის დრო.
- ალო** – საბრი, ნაწვეთი სუნნელთა ბალახთა.
- ალუბალი** – ბალლოჯი.

ალქატი – მსუბუქი, მჩაგე, დამშხალული.

ალლო – ნადირთაგან გრძნობა მონადირეთ მიპარვისა // კაცთაგან მიხლომა მომავლის განსაცდელისა.

ალყა – აბრეშუმის ძალი, ანუ მეგაღლთ სიმი საკრავთათჳს // გარშემო დადგომილი ლაშქარი.

ალჩუ – ვეგის ბევითი გვერდი რაოდენვე ჩაღრმავებული, რომლისაც მეორეს გვერდს ჰქვიან თოხანი.

ამაგი – ზრუნვა, გულს მოდგინება, ვითარცა ამაგი და ჭირნახული.

ამალი – ანაბლად შიმშილით მიბნედა.

ამალი – ზურგით გურთის მზიდავი მუშა.

ამანათი – ბერძულად საწინდარი // რუსულად მშვევალი // ქართულად ანაბარი, ე.ი. ნივთი მიბარებული ან გაგზავნილი ვისთანმე.

ამაო – ცული, უქმი, ბედითი.

ამაოდ – ცულად.

ამაოდ – მორწმუნე ცულმორწმუნე, გარდამეგებით მჩემებელი ღვთის მსახურებისა, ანუ რეგულულად დამჯერებელი სიცრუვისა.

ამაოება – დაუდგრომელობა, უხანობა საწუთროსი.

ამაოხრებელი – {ნახე *ალოხრება*}.

ამარად – მისს ნებაზედ, ანუ მისის იმედით, ვითარ დაშთომილი ღვთის ამარად, შენს ამარად.

ამართვა – (ავმართავ) აღმართება, მალლა აწევა და დადგენა საჩინოდ.

ამარტა – ეშმის ქუა.

ამალლება – (აღვამალლებ, ავმალლები) მალლა აწევა, ანუ ასლვა // დღესასწაული შემდგომად პასექისა მეორმოცესა დღესა მოსახსენებელად ხორცითა ბეცად ჰრისტესისა.

ამბა – ნახე *აბბა*.

ამბავი – იხილე *ჰამბავი*; ამბარი, ამბრა სუნნელი, იხილე *ჰამბარი*.

ამბარი – საფქვილე მანღუკი, ანუ სახლი, ბედელი პურის შესანახავი.

ამბარდარი, ამბარდანი – მუჯირი, მხე საამბარდნოსი.

ამბარჩა – ფარღული, მანიაკი.

ამბიონი, ამბონი – მალალი ადგილი საკურთხეველის წინ გინა სამქადაგებელო და საფსალმუნე (*აღსავალთან* ნახე).

ამბორი – სულიერი მოკითხუა და შემთხვევა.

ამბორება – (ვეამბორებ, ვეამბორები, ამბორს ვუყოფ) მიახლებით შემთხვევა.

ამბოხი – დაუწმენდელი მაჭარი (ნახე *წვინოსთან*) // შფოთი, არეულობა, ამბოხება.

ამება, დაამება – (ვაამებ, დავაამებ) სიამოვნების მიცემა // (მიამების) მხიარულების მიღება // საგკივრის დაამება, მოკლება.

ამეთუსტო – თუალი პაგიოსანი მიისფრო (ნახე *სპეკალი*).

ამიანტოს – კლდის ქუა ესოდენ ლბილი, რომელ დაისტვის ბაბმბასავით, ხოლო ნასთი ანუ ნაქსოვი მისი არ დაიწვის ცეცხლთა შინა.

ამიანური – ბალიანი ქისა, ჯუმბანი.

ამიერ – აქეთგან, ანუ გამოღმა.

ამიერ და იმიერ – აქეთ და იქით, ანუ გაღმა-გამოღმა.

ამიერთგან – ამ ქამიღამ.

ამინ – ჭემმარიგად, ნამღვილად.

ამინდი – კეთილშემზავებული გაროსი მოსავალთათჳს, ანუ მოგზაურთა.

ამირ, ამირა, ამირი – არაბულად უმთავრესი, ანუ უხუცესი, {ამირ-ალ-ბაჰრ – მღვათ უხუცესი}, იხმარების უფრორე რთულად სხუათა ლექსთა თანა შემდგომთა.

ამირახორი, ამილახვარი – ვზინდართ უხუცესი, მეჯინებეთ უხუცესი.

ამირბარი – სახლთ უხუცესი.

ამირეჯიბი – ეჯიბთუხუცესი.

ამირმუმი – ხალიფა, ბაღდადის ხემწიფე ძველთა მაჰმედიანთა.

ამირსპასალარი – უმთავრესი მხედართმძღვანი.

ამისტანა, მაგისტანა, იმისტანა – ითქმის სამთა პირთადმი, ხოლო ზოგად მისტანა

(ნახე ლექსი ესე).

ამისტუს, ამისგამო – კავშირი მიზეზობითი.

ამლაკი – ჭრელი ცხენი.

ამო – საამოვნო, სასიამოვნო, განსასვენებელი.

ამოდ – ნელად, სიამოვნით.

ამობრძანება – (ამობრძანდა) ასლვა მაღალთა გუამთა.

ამოგდება – (ამოვაგდებ) მაღლა ასროლა // ამოფხურა, აღსპობა.

ამოგება – (ამოვიგებ) იმერულად გამორთმევა წადებულისა, ან პოვნა დაკარგულისა.

ამოგლეჯა – (ამოვგლეჯ) ამოდრობა ან ამოხევა.

ამოდგმა – (ამოვსდგამ) ქვეიდამ მაღლა დადგმა // ენის ამოდგმა (ამოვიდგამ) ითქმის

ჩუღთათჳს, ოდეს იწყებენ ლაპარაკსა.

ამოვარდნა – (ამოვარდება) ესე არს ვნებითი გმნისა ამოგდება.

ამოვსება – (ამოვავსებ) ცარიელის ავსება პირამდინ // (აღმოვივსებ) წყლის ამოღება.

ამოზევა – {ნახე აზევა}.

ამოზიდვა – (ამოვიზიდავ) ამოწევა, ამოყვანა, ანუ ამოგანა მრავალთა.

ამოთლა – (ამოვსთლი) ღრმად ამოჭრა რბილისა რისმე.

ამოთხრა – (ამოვსთხრი) ამოჭრა მიწაში ღრმად ორმოთა და მისტანათა // ამოჭურეთა

ხისა რკინის იარაღით // გქანდაკება ხეთა და ქუათა ზედა ბეჭდისა, სახისა რისმე და სხ.

ამოკვეთა – (ამოვკვეთ) ამოთხრა, ამოჭრა // გაუქმება ცუდისა რისმე წესისა.

ამოკიჟუა – (ამოვიკიჟავ) ცალი თუალის მცირედ მოხუჭვა.

ამორეხვა – მეგად გაძღობა.

ამოსავარდნელი – ღირსი ამოფხურისა, დაკარგვისა.

ამოსკუნა – (გულს ამოვისკუნი) სლუკსლუკით გირილი, ამოხვინჩვა გულისა.

ამოსლვა – (ამოვალ) მაღლად ასლვა.

ამოსრუტვა – (ამოვსრუტავ) ამოწონა ნოტიოსი ბაგით, მასრით, გუმბოთი და სხ.

ამოგუმვა – (ამოვიგუმები) მოფარება, მალვით დგომა.

ამოფხურა – ნახე აღმოფხურა.

ამოქოლვა – (ამოვქოლავ) ქვით ამოშენება.

ამოღება – (ამოვიღებ) აღმოხმა, შთადებულის ამოზიდვა.

ამოშენება – {ნახე აშენება}

ამოცოხნა – იხილე აღმოცოხნა.

ამოდრობა – (ამოვადრობ) ამოწევით ამოღება, ამოგლეჯა.

ამოწევა – {ნახე აწევა}

ამოჭრა – (ამოვსჭრი) ამოკვეთა, ამოთლა.

ამოჭურეთა – (ამოვსჭურეთ) ამოჭრა ხეთა საჭურეთლითა.

ამოხუნემა – (ამოვიხუნემ) ამოკუნესა, ამოიხრვა ღიდის სულის კვეთით.

ამპარგავანება – ზუაობა, თჳსება ამპარგავანისა, (ვამპარგავნობ).

ამპარგავანი – ღიდების მნდომი, სწავლის მოთაკილე და უმსგავსოდ გულმაღალი.

[ამპიწი – ლათ. *ambitiosus* {*ambitio* – კანდიდაგების გარშემო ტრიალი, ანუ წრეში სიარული თავის მოწონების მიზნით}].

ამრები, ამრებილი – მოქურუხებული, გაბუგვილი.

ამრეცი – მცირედ აღმართი, ვითა დამრეცი მცირედ დაღმართი.

ამგუტება – (ავამგუტებ) არევა მიშლა-მოშლა, აფორიაქება.

ამფსონი – პურის მგე, ანუ ამქარი (*შსონი* ნახე).

ამქარი – ერთის ხელობის ოსტაგი.

- ამქმელი** – ბებია, მეანი, დედათ მოურავი.
ამღურევა – (ავამღურევე) ნოტიოთ არევა
ამყოლი – თან აღევენებული, მიმღევი // კარის წირთხები, ჩარჩოები.
ამხანაგი – მოძმე, მოყუასი, ანუ მონაწილე.
ამხედრება – (ავმხედრები) ცხენს შეჯდომა ლაშქართა.,
ანაბარი – ამანათი მიბარებული ნივთი.
ანაგები – აგებულება, შენაწევრებულება // ვითარება კეთილი, ანუ უღარესი ძნიად შეძრვადი // ამენებული.
ანაგული – გაჩეჩისაგან დანარჩენი რიოში მაგყლისა, ანაჩეჩი.
ანაზღი, ანაზღული – უეცარი, მოულოდებელი.
ანალოლია – საწიგნე, მარალი სკამი წიგნთ დასადები წასაკითხად.
ანამგვიცი – გამგვიცილის ფქვილის ანაცერი ქაგო.
ანაფორა – სამღუდელთა ზეიღამ საცმელი სახლებგანიერი პალეკარგი, ხოლო ჰნიშნავს მოხსენებასა, თხოვასა // ანუ არს რიგორული ნაკვეთი, რომელთა განმეორება, ოდეს ერთი და იგივე ლექსი დაიდების თავად რაოდენთამე შინა წევრთა პერიოდისათა, მაგალითად, სიყვარული სულგრძელ არს, სიყვარულსა არა შურნ, სიყვარული არა განლაღნის და სხ. ბინათუ რაოდენჯერ განმეორების და ესე ვითარნი.
ანბანი —
ანგაარება – უსამართლოდ შეკრება, მოხვეჭა.
ანგაარი, ანგარი – უსამართლოდ შემძინებული.
ანგარიში – რიცხუ, სათუალავი.
ანგელოსი – ქადაგი, მომთხრობელი // არსება გონიერი, უსხეულო, დასაბამიერი, წინაშე ღმრთისა მდგომელი (ნახე ლასი).
ანგელოსებრივი, – ანგელოსური.
ანღაზა – მორფი, მაგალითი.
ანღამაგი – ნახე აღამანგი.
ანღე – მცირედ ხედვა ბნელაში, ანღებედ.
ანღერძი – დავედრებული სიგყვა, ანუ წერილი მიცვალებულისა, გინა შორად წარმავალისა // აღთქმა, პირობა.
ანღერძნამაგი – ანღერძის წერილი.
ანღრიანგი – აღაღმა, ძეგლი, გამოქანდაკებული სახე მეგალთაგან, ქუათა, ანუ ძელთა.
ანეული – გაზაფხულის ნახნავი.
ანთება – ნახე აღნთება // სნეულის დიდი სიცხე.
ანთიმონი – სურმა, მოშავო ლითონის ქუა გოგირდიანი.
ანთრაკი – ნაკვერცხალი //თუალი პატიოსანი ცეცხლისფერი (სპეკალი ნახე) // მუწუკი ფრიად გკივილიანი, ბედნიერი.
ანთუპაგი – მოადგილე უპაგისა (ნახე უპაგოსი).
ანისული – ცერეცო, რომლისა თესლი არს სუნნელი და სამკურნალო.
[**ანკანაკი** – ნახე ლახვარი]
ანკანაკობა – ლხინობა და სიმთურალე.
ანკარა – უშხამო გველი, გველხოკერა.
ანკარა – ითქმის გედმესრულად, ვითარ წყალი ანკარა, ე.ი. ფრიად სუფთა.
ანკესი – წილკავი რკინისა, წურილი ნემსკავი.
ანგაკრად – პირისპირ წინამებრძოლად.
ანგიფონი – აღსავალი ნახე.
ანგლია – წყლის ამოსადები გოლჩა.
ანუ, ან თუ – გინა კავშირი განწუალებითი.
ანჯქითი – ნახე ონჯქითი.
ანჩხლი – აპასი, გლისპი, გულპილწი.

- ანცი – ცელქი ყრმა.
ანძა – ნაქუსი, ძალა, ძელი ამართული.
ანწლი – .
ანჯამა – კართ მისაკრავი რკინის კილო.
ანჯმნი – სააჯმნო, აშკარა, საქვეყნო.
აობა – მყოფობა არსებისა და შემთხვევისა (*ა-სთან* ნახე).
აოშვა – (ავოშავ) ნახნავთა მეორედ გარდახნვა.
აოხრება – ნახე ალოხრება.
[აპაგანგი – ნახე *ბრივი*]
აპანი და აპანისი – იანვარი (ნახე *ბოლიაქო*)
აპაური – სამალდი, უღლის ტაბიკთ მოსაჭირებელი თოკი, მებმული ხართ ქედსა ქვეშე.
აპოთიკი – საკუჭნაო, სახლი შესანახავი სახლის სამზადისთა, ხოლო საკუთრად ეწოდების სამკურნალოთა წამალთა საცავსა.
აპოკალიპსი – გამოცხადება, წიგნი წმიდისა იოანე მახარობელისა.
აპოხტი, ახგაპოტი – გამხმარი პოხილი ხორცი ოთხპერხთა, მფრინველთა, ანუ თევზთა: ლორი, ოფიგონი, შაშხი და მისთანანი.
აპრიალეზა – (აპრიალეზის) საჩქაროდ აგზნება ხმელის შემისა.
აპრილი – იგრიკა (*ბოლიაქო* ნახე).
აპუგარაკი – (ბალ.) ნახე აბუგარაკი.
არ, არა – უკუთქმითი მარცხალი (ნახე *პერ*) // მოგჯერძე იხმარების ბრძანებითაღცა, ხოლო ნიდაგ ბრძანების დამნიშვნელი არს ნუ.
არაკი – მლაპარი, იგავი.
არამედ – მაგრამსავით, კავშირი განრემზომობითი.
არამი – ნახე *პარამი*.
არამონი, არაონი, რამონი, რიმონი – მცირე საწინდარი.
არარა, არარამე არაფერი – შეუძლებელი არს, ვერარა და ბრძანებითი ნურარა იხილენ თჳსთა ადგილთა.
არაყი – რახი არაბულად ოფლი, რამეთუ სასმელი არაყი არს ქუაბის ოფლი, ხოლო ორნახადი არს აბეკამაქი.
არაწმინდა – საძაგელი, უწმინდური; სული არაწმინდა (ნახე *სული*).
არაწმინდება – განშორება სიწმინდისა და უმანკობისაგან.
არახჩინი – იარაღჩინი, თალფაქი.
არგანი – ჯოხი საბრჯენელი (ნახე *ჯოხთან*).
არდაბაგი – სარკმელი, ანუ გასავალი.
არდაგი – მანდილი, წელზედ მოსაფენი ფეშგამალი.
არდადეგი – ჟამი გაფხულისა, ოდეს მზე შევალს ლომის ბოლიაქსა შინა.
არდი – შინაური ვარდკაჭაჭა.
არდი, არდიფრუ – ანაზდი (ნახე *შამი*).
არე – ოთხი კუთხე ხმელეთისა, ანუ ოთხი ღრო წელიწდისა. // საკუთრად გამაფხული // სანახები, გარემონი ადგილნი, ანუ თემი, მხარე.
არეას – მარიხი (ნახე *ცთომილნი*).
არევა (ავრევ, ავურევ) აღრევა, – ურთიერთარს შეზავება სხვადასხუათა ნივთთა // მოშლა, შეშლა.
არეკნება (აირეკნებს, აირეკნა) – ასხლეგა ან გარდაცემა.
არემარე – გარეშემო სანახები.
არემარედ – აქა-იქ.
არეულობა – აშლილობა, დაუდგრომელად ცხოვრება, ან აფორიაქება.
არვე – ფარა თხათა და ცხუართა (*ჯოგი* ნახე).
ართრონი – წვერი სიგყს ნაწილთა.

- პრიოთი – გარეული ბალახ-ბულახი.
პრიფანა – ყრმათ საერთო პურობა (ნახე სერი და შსონი).
პრიფი – პურის მგე, ანუ შესაკუთრებული, შინა ყმა.
პრმაღანი – შორით მორთმეული ძღვენი.
პრმენაკი – წმიდა გილო, ნარმა, სიღონი.
პრმური – ალმური, ღრუბელ-ნისლი ქარიანი და ელვიანი.
პრნადი, არნაბი – გარიანი ფიცარი ბმისა და ხუავის სახვეტი კალოზედ.
პრნი – გარეული ცხვარი.
პრონა – პაგარა გუთანი (ნახე მრქუანთან).
პრსება – რომელიცა პირველ არსისთვის მიიცთომვის და რომელსა შინაცა არს კმაჲ მიზეზი, თუ რაჲსათს სხვაცა არს მას შინა, ანუ შესაძლებელ არს ყოფად // ნივთი მექონი ყოფისა, ანუ შინაგანი ძალი მისი.
პრსებითი – {არსებიანივე, არსებიანივით – საბას ლექსიკონი}.
პრსი – რაჲცაღა შესაძლებელ არს, ე.ი. რომლისა ყოფა არა წინააღმდეგომ არს, ანუ მყოფი არსებასა შინა.
პრსობისა – არსების პური, სახმარი ცხოვრებისათს, მდღევარი.
პრგალა – საკლავთ უკანა ბარკალი, ანუ წვივი.
პრგაში და არგახი – გარემემოსაკრავი ქარშიკი ჩჩვლთა აკუნისა // ანუ მოგეხილთა ბუალთა შესაკრავი // გასათლელთ ძელთა მაგრად დამჭერი ქანჩი.
პრლა, არლარა აღარ – შემდგომს დროს არა, უკუთქმა მომავლისა დროსათს.
პრლაგანი – ქუა მეწამული.
პრლვევა – (ავარლვევ) დაკერებულის დახსნა, დაშლა // აქცევა შენობისა.
პრშია, აშია – მოვლებული რამე ვიწროდ ნაკერთ კიდურებზედ.
პრშივი – წილი, კერძო.
პრჩევანი – არჩევა // რჩევა, ვეზირობა, მოლაპარაკება საქმებელ შეკრებულებაში.
პრჩვი – ფსიგი.
პრცა, – არცაღა არლა, აღარც.
პრძანი, არძანიკი – დიდი ლოდი ან მარილის ქუა (ნახე უარძანიკო).
პრწივაკი – სახლის მეორე ძელი.
პრწივი – ორბი, არწვი. // მრგუალი ფეხთა ქვეშე დასაგები მლუდელთ მთავართა, რომელსა ზედაცა გამოსახულ არს მფრინველი ესე.
პრხი – რუ, რუსხმული.
პრხილიაკონი – უპირველესი იეროლიაკონთაგან, მხლებელთა მლუდელთ მთავრისათა (ნახე პიაკონთან).
პრხიეპისკოპოსი – უპირაგესი ეპისკოპოსი.
პრხიერი – მლუდელთ მთავარი (იხილე მერარხი).
პრხიმანდრიტი – მონასკრის განმგებელი უფროსი.
პრხინოგარი და პროგონოგარი – მწერალთ უხუცესი, მღივანი.
პრხილი – თხელი ბზარი (მოელთან ნახე)
პრჯაკელა – არჯიოკა, გერჩო, ორჯიოკი.
პრჯასპი – ძაღა, მიწალები, მომწუანო შავის საღებავი, ხმარებული ცყავთათს მეპრაგაკეგაგან, ანუ მელნისთს.
[პრჯიოკა – ნახე არჯაკელა]
პსაბია – მგერზედ საომრად თანმიმყოლი.
პსაკრავი – ერქუანთ და ურემთ საბმელი.
პსამაღლებელი – ლოცუათა დასასრულებელნი ლექსნი, ხმამაღლად სათქმელნი მლუდლისაგან სადიდებლად წმიდისა სამებისა.
პსარი – დინარის მეოცედი წონა ვეცხლისა, ანუ დანგი (ნახე საწონთან).
პსე, ასრე – ესრეთ, так, ასეთი ესრეთი.

ასთაკვი – ღუმინი დიდი კიბო.

ასიდა – მიმინოს ჰგავს, ღამით ხელავს, ამისთვის ღამურად უხმობენ, ზოგჯერ ყარყატი სწერია.

ასისტავა – .

ასისტავი – უხუცესი ასთა ზედა.

[**ასკეცი** – ასკეცი შეენება მოემაგება.]

ასკილი – ველური ვარდი.

ასლი – არაბულად ნამდვილი.

ასლი – აჭარა, აჭარული ბრინჯი.

ასმენაკი – ნადირთ შესაპყრობი მახე (იხილე *ბადესთან*).

ასო – წვერი, ნასხამი გუამისა // თვითოეული კერძო წერილისა.

ასომთავრული ან **მრგულოვანი** – დიდრონი ასოები.

ასპარეზი – სგადიონი ან სარბიელი // შეიღანი, სათამაშო ადგილი, ანუ მინდორი.

ასპარეზობა – თამაშობა ასპარეზზედ, რობოლა, ჭენება და სხ. (ნახე *მამაშობა*).

ასპიროსი – აფროდიტი (ნახე *სთომილთან*).

ასპიტი – გველი ფრიად გესლიანი.

ასპიტი – შავი ქუა ფილაქანი, დარქმეული იაშმისა ან იასპის ფერისაგან.

ასრე – ნახე ასე.

ასგამი – გარიანი ფართო რკინა ცომის ასაფხეკი, *СКОБКА*.

ასულეპა – ათქულეფა

ასული – შვილი ქალი (ნახე *პაცთან*).

ასური – ასურელი. ასურეთი, ასურასთან, სირია.

ასფალტოსი – შავი კუპრი.

ასხმა (ავასხამ) – მალლა აყვანა მრავალთა // მძივთ აგება ძაფზედ (ნახე *სხმა*).

ატამი —

ატანა (ავიგან) – მალლა აზიდვა.

ატაცება (ავიგაცებ) – ძალად ანუ საჩქაროდ აღება.

ატაცებული – გასტერებული ანაზდის სიხარულით ან შიშით.

ატეხა (ავსტეხ) – აგლეჯა // აღძრვა, აღმრზინება // (ავიგეხ) დაჟინება.

ატკრეცა – (ავიგკრეცება) მცირედ აღანძვლა, გაწითლება.

ატკრეცილი – წამოწითლებული.

ატლასი – ფარჩა აბრეშუმისა.

ატლასი – წიგნი ღეოღრაფიულთა კარგათა.

ატმოსფერა —

ატარებელი – თქმად შეუძლებელი // უთუალავი.

ატუგი – სარცხნელი, საკდემელი სიგყვა ან საქმე.

ატუგიანი – სააუგო, სასირცხვილო.

ატუმი – ავაზანი.

ატურბაური – შეუპოვარი, თავხედური, ღალური.

ატუშარი – ოსტიგანი, სასმელ-საჭმელთ მნე.

ატუცილებელი – მიუცილებელი, თანაწარუვალი, თანაწარუხლომელი.

ატფაური – ერთგუარი სალესავი (ნახე *სასრევეთან*).

ატფთარი —

ატფთექა —

ატფთი – მახვილი ფართო პირიანი და გარგრძელი.

ატფთიონი, ატფთიონი – გიმონი ნახე.

ატფოლხვეება – მოშვება, მოღუნება.

ატფორიაქება (ავიფორიაქებ) – აკლება, აოხრება.

ატფრა – ნავთ იალქანი, აფრის ქსელი იგივე.

- აფრაკი** – პირმრუდე ფიცარი.
აფროდიტი – ნახე *სთომილითან*.
აფსინთი – აბზინდა.
აფსკა – ფრიალ თხელი კანი (*ქერქვან* ნახე).
აფუგკნვა – (აფუგკნი) არევა, აქოთება.
აფხურა – ნახე *აღფხურა*.
აქ, აქა – ამ ადგილას, ესე ეკუთვნის პირველსა პირსა, ხოლო მეორესა – მანდა და მესამესა – იქ, იქი, მუნ.
აქამომდე – ამ ადგილად, ანუ ჟამამდე.
აქავება, აქავლება (აჭქავა, აჭკავლების) – აშლა ქაველისა ანუ ფხანისა.
აქანდაზი – ფითხი, ცეცხლის ასალები ასგამი ან პაგარა ნიჩაბი.
აქატი – ალატი (ნახე *საქკალი*).
აქეთ – ჩემკერძო; აქეთი ამიერი.
აქიმი – მკურნალი.
აქლემი – ცხოველსა ამას ახგასა **ლოინი** და **ნარი**, ხრდალსა – **ჯამა**, შვილსა მცირესა – **კომაკი**, მოდიდოსა – **დუკტი**.
აქმა – (ავიქუამ, ავექმი) ნახე *აქმა*.
აქოთება – (ავაქოთებ) აფუგკნვა, არევა, აშლა.
აქოლვა – (ავჭქოლავ) ქვით ამოშენება, ამოქოლვა.
აქოქლვა – (ავჭქოქლავ) ალაფრა ან საჩქაროდ ერთმანერთმედ მიკერება საკერავის ნაჭერთ რიგმედ მოსაყვანად.
აქცევა – (ავაქცევ) არღვევა, მალლა შექცევა // (ავუქცევ) გზის დაგდება.
ალალი – ბაკი.
ალალმა – ანდრიანტი.
ალაპი – სიყუარული, მეგობრობა, ძველთა ქრისტიანეთაგან შემოდებული პურობა ეკლესიის კარმედ მოსახსენებულად მიცუალებულთა, რომლისათვის უცოდებიანთ ალაპი.
ალარ, აღარა – (ნახე *არლა*).
ალატი, ალათი აქატი – ქუა აყიყი.
ალაჯი – ერთი საათის სავალი (*მილი* ნახე).
ალბეჭღვა – (ალვბეჭღავ) ბეჭდის დასმა // მირონის ცხება.
ალბორგება – (ალვბორგებ, აღვბორგნები) აღშფოთება.
ალგება – (ალვავებ) აშენება.
ალგვა – (ალვავ, აღვავ) ანიავება.
ალგზება – (ალვავებ, აღვეგზნები) ანთება, აპრიალება.
ალდაჭი – ალდატი, ბიცი.
ალდგენა, აღდგინება – (ალვადგენ, აღვადგინებ) წამოყენება, წარმოდგენა // აღშენება, ანუ განახლება, ახლად აღგება // აღმართება, უკეთესს მდგომარეობაში მოყვანა // მკურნალობით აღდგინება, განცხოველება.
ალდგომა – (ალვსდგები) დადგომა, წარმოდგომა, აღმსობა // მიხლომა, გედა დასხმა // აღჭურვა, შებმა ბრძოლად // ამოსლვა ქარისა, ავღრისა და სხ. // განცოცხლება, აღდგომა მკურნალობით.
ალება – (ალვილებ, ავილებ) ამიდვა, მოსმა ხელის დავლებით // გამორთმევა სხუათაგან ხელდახელ, ანუ გამოგზავნით // მოგროვება, აკრეფა // ალება პირისა ე.ი. გალება, განსმა.
ალება, აღებანი – ალების ღამე ანუ ღლენი მარხვით შემოსლვს წინა ღლენი ანუ ღამე.
ალებმიცემა –
ალელება, აღელვება – (ავაღელვებ, აღელვების) აღძრვა ზღუათა, ფურთონი.
ალვიარება – სარწმუნოების წარმოთქმა (ნახე *აღსარება*).
ალვირედი – რახტი, ოქროთი დაფერილი და მორთული ლაგამი.
ალვირი – ურგოლო.

აღვისგალი – ეჯიბი, ნაიბი.

აღვლენა, აღვლინება – (აღვაფლენ, ვლინებ) ბე აგზაზნა, შეწირვა.

აღვსება – (აღვაფსებ, აღვიფსები) სავსედ შექმნა // ვის შორისმე წარმოება რისამე // შესრულება, გათავება.

აღვსების – ღლენი საუფლოს პასექის წინა ღლენი.

აღზავება – განზავება (ნახე *შეზავება*).

აღზავებული – შერეული, აღრეული.

აღზუაფება – (აღვზუაფები) გაამპარგაფნება, განლაღება.

აღზრდა – (აღვზრდი, აღვიზრდები) განზრდა, გაზდა.

აღზრზინება – (აღვაზრზინებ) აღშფოთება, აგეხა.

აღთქვეფა – (აღვსთქვეფ) არევა, გაქნა, გათქვეფა.

აღთქმა – (აღვსთქამ) შეთქმა, აკვეთა, სამღურის დაღება, რათა არა გარდახდეს, // (აღვუთქამ) დარწმუნება აღსრულებისათვის რისამე // დაპირება, შერიგება, ფასის გარდაკვეთა.

აღიელი და მარღი – თუალთეთრი უშვერი, ცხურისფერთა თუალთა ეწოდების გრემა, უფრო მთეთროთა და შვენიერთა – ქიფკაფი და ქუქუნა, მოღურჯოდ ჭრელთა – ჭროლა და მანხი.

აღივება – (აღივების) აჯეჯიღება ხახვის თავთა და მარცვალთა ნოგოს აღგიღში.

აღკაზმა – (აღვკაზმავ) შორთვა, განშვენება, მოკაზმა.

აღკარვება – ნახე *აკარვება*.

აღკვეცა – ნახე *აკვეცა*.

აღკმევა – (აღვაკმევ) საკმეველის აკომლება, დაკმევა შესაწირავად.

აღლევა – (აღვლეე) გალევა, მოლევა, ანუ აღსპობა. // ძველთა საფილოსოფოსოთა წიგნთა შინა აღლევა უხმარიათ ანალიგიკას მაგიერ.

აღლესვა (აღვლეს, -სავ) – საჭურველთ პირის განმახვა.

აღლოშნა (აღვლოშნი, -ნავ) – ალოკვა ანუ მოძოვნა.

აღლუმი – მეომართ ლაშკართ გაჩხრეკა.

აღმა – კვეიღამ მაღლა, შეღმა.

აღმართება – (აღვმართებ) აღღვინება, დაღვინება; (აღვემართები) აღგომა, გამართვა.

აღმაგება – (აღვემაგები) უაღრესობის ქონება სხუათა ზელა.

აღმაფრენა – (აღმა-ვჭფრინავ) გონებით აღსლვა მაღალთა ჰაზრთა შინა.

აღმახვა – (აღვმახვავ) აღლესვა რკინის საჭურველთა.

აღმკული – განშვენებული, შორთული, მოკმაზული.

აღმოვსება – ნახე *ამოვსება*.

აღმოთხრა – (აღმოვსთხრი) ნახე ამოთხრა.

აღმოკითხვა – (აღმოვიკითხავ) წერილთ გამოცნობა, ანუ წარმოთქმა ხმით.

აღმონთხევა – (აღმოვანთხევ) პირიღამ წამოსხმა, წარმოთხევა.

აღმოსაფალი – აღმოსაფლეთი მზის ამოსლვს მხარე.

აღმოსლვა – (აღმოვალ) ქვეიღამ ზევით კერძო ძრვა, ამოსლვა.

აღმოფუვილი – რევა ფუთფუთით, ფუვილით.

აღმოფხურა – (აღმოვჭფხური) ძირით ამოღება, ამოგღება.

აღმოქმნა – (აღმოვიქმ) ამოთხრა ანუ ამოგანა შენებით.

აღმოყუანა, აღმოყუანება – (აღმოვიყუან, -ნებ) მაღლა ამოზიდვა.

აღმოჩენა, აღმოჩინება – (აღმოვაჩენ, -ჩინებ) უცილობელად წარმოჩინება, დანახება სინამღვლისა სიგყსა, ანუ საქმისასა კმაღთა მიზემბითა.

აღმოჩინება – იგივე სახელზმნად.

აღმოცენება – (აღმოვაცენებ) მიწით აღორძინება მცენარეთა, (აღმოსცენლების) იგივე ვნებითად.

აღმოცოხნა – (აღმოცოხნის) რომელთაზე ოთხფერხთაგან პირში ამოღება ნაჭამთა და მეორედ დაღეჭით შთანთქმა.

აღმოსხლვა – (აღმოსხლვის) აღმოსლვა, ანუ აღმოცენება.

აღმსაარებელი – სარწმუნოების მთქმელი, დამამტკიცებელი // ვნებული, წამებული სარწმუნოებისათვის // აღსარების მთქმელი, გასანდობი მოძღუართან.

აღმსობა – (აღვიმსობ) ადრე ადგომა, ასწრაფება.

აღმქმელი – მიმქმელი, ნათლია.

აღმღურება – ნახე *ამღურება*.

აღმხედრება – ნახე *ამხედრება*.

აღნაგი – ნაშენი, ადგებული.

აღნადგინები – უბოძოდ გარდამეგებული ვალის სარგებელი, ЛИХВА, (ნ. *აღდგენა*).

აღნაქუსი – ფრასი, ძრამი გუარი წერილთ შეთხზვსა, [ნ. *ანაქუსი*].

აღნთება – (აღვანთებ) ცეცხლის მოკიდება სანთელთა და მისთანათა.

აღნიშნვა – (აღვნიშნავ) დადება, დასმა ნიშნისა.

აღორთქლვა – (აღიორთქლვის) დაკლება ორთქლითა, ანუ სრულად აღლვევა ნოტიოთა.

აღორძინება – (აღვაორძინებ, აღორძინდების) მომაგება ანუ მოძრავობა მოზარდთა სხეულთა უმეგესისა მიმართ.

აღოხრება – (აღვაოხრებ) დაქცევა, დაშლა, დარღვევა, განადგურება.

აღპარსვა – (აღვპარსავ) აკრეჭა, აკვეცა.

აღრალები – ესრეთ იწოდებიან: ამარგა, ბროლი, ლაჟვარდი, ქარვა, ძოცი და მისთანანი, ხოლო სპეკალი ეწოდების აღმასსა, იაგუნდსა, ლალსა და სხუათა თუალთა პაგიოსანთა.

აღრევა – (აღვურევ, აღვირევი) არევა აღზავება.

აღრიბადრი – წელებისა და საღურიგის მწვადი.

აღრიცხვა – (აღვრიცხავ) დათულა, რიცხვს გამოცნობა.

აღრჩევა – (აღვარჩევ) მრავალთაგან გამორჩევა უკეთესისა.

აღსავალი – ქვეიდამ ზე ასასვლელი და რაჟამს ზეიდამ ქვეითავალთ, ვუწოდებთ მას შგასავალად, ხოლო აღსავალნი არიან: კიბე ხეთა და ფიცართაგან ქმნილი დანდალოვანი; ხარისხი ქვითქირით შენებული; მექონოთი სრათა და გაძართა კართ შესავალი ხარისხეული ბაქან-ბაქნად გარემოვლებული; მენაკი ცის მზობელობათა ხარისხი; კუარცხლბეკი დალიჭსა ზედა მჯდომარის ფერხთა სადგმელი; ამბიონი საკურთხეველთა ზედა აღსავალი // გალობა აღსავალთა ეწოდების რვა ხმათაგან სათქმელთა მუხლთა უწინარეს საცისკროს სახარებისა.

აღსამრდელი.

აღსარება – (აღვუარებ) ქება, დიდება // განდობა ცოდუათა თვსთა წინაშე მომღუარისა // (აღვიარებ) წარმოთქმა სარწმუნოებისა.

აღსარება ანუ **აღვიარება** – სარწმუნოებისა ესე არს მრწამსი საქრისგიანო.

აღსასრული – დასრულება, გათავება.

აღსვარული – შესვარული, მოზეილი და გამომცხუარი.

აღსლუა – (აღვალ) მაღლა აღწევა.

აღსპობა – (აღვსპობ) აღხოცა, აოხრება ანუ მოსრვა.

აღსრულება – (აღვასრულებ, აღვსრულების) გათავება // (აღვსრულების) ახდენა // გარდაცვალება, [აღსასრული].

აღგაცება – (აღვიგაცებ, -ბი) მაღლა აგანა.

აღგეხა – იხილე *აგეხა*.

აღგყველვა – ორთავე ხელთა ზეამაღლემობით შემოკურა, გაშისცემა.

აღგყინება – (აღაგყინების) აღგმება.

აღფრენა – (აღვჰფრინდები) ზეაღსლვა ფრენითა.

აღფუვება – (აღვაფუვებ) გაღვივება, მოღვლევა ცომისა.

აღფქურება – (აღვაფქურებ) აღგვა, ამგვერება.

- აღფხურა** – (აღფხურა) ძირით ამოგდება (ნახე *აღმოფხურა*).
- აღქმა** – (აღვიქვამ) აღება ორისავე ხელით, მიქმა, გულთან დაჭერა // (აღექმის) მიკურა, ვითა მიწებება.
- აღყანა** —
- აღყავება** – (აღჭყავების) გამოსლვა ყუავივლთა.
- აღშენება** (აღვაშენებ) – აგება, დადგმა სახლთა და მისთანათა.
- აღშკმა, აშკმა** – (აღვაშკმობ, ვაშკმობ) დაღრენა პირისა.
- აღშფოთება** – (აღვაშფოთებ, აღვაშფოთებ) განუსვენებლობა.
- აღცრა** – (ავსცრი) გაცრა, ანუ მიმობნევა.
- აღძრუა** – (აღვსძრავ, აღვიძრვი) განღვიძება, შეძრუა. // არევა, აღშფოთება.
- აღძარცვა** – (აღვსძარცავ) აქცევა.
- აღწა** – (აღვსწავ) ათქულება, შგანთქმა.
- აღწერა** – (აღვსწერ) თვითოეულად დაწერა.
- აღჭურვა** – (აღვსჭურავ, აღვიჭურვი) განმზადება საომრად საჭურველითა.
- აღხდობა** — (აღვხდები) მაღლა ასლვა.
- აღხილვა** – (აღვიხილავ) თუალთ განღება // მაღლა ახედვა.
- აღხმა** – (აღვახვამ) გაღება // (აღვიხვამ) აღება.
- აღხოცა** – (აღვხოც) აღსპობა, უჩინო ქმნა.
- აღსნა** – (აღვსნი) აშვება // განმარგება, თარგმანება.
- აყვანა** – იხილე აყვანა.
- აყირო** – კვახი; ნახე *პოგრა*.
- აყაყი** —
- აყიყი** – ალაგი, აქაგი, ახაგი.
- აყრა** – (ავეყრი, ავიყრები) სხუაგან გარდასხლება // აძრობა, აცლა.
- აყულება** – (ავეყულები).
- აშარული** – ლერწმის კალთა (*შარაგულთან* ნახე).
- აშენება** – (ავაშენებ, ავშენებ) აგება (აღშენება ნახე) // გამდიდრება, გაჩენა სახლკარისა, მამულისა და სხ.
- აშიკი** – აშუდი არაბულად გრფიალი.
- აშიკობა** – აშულობა გრფიალება.
- აშკარა** – ცხადი, საანჯმნო.
- აშკი** – მავთული, მეგალთაგან გაწეული მკედი.
- აშკმა** – შკმობა (ვაშკმობ) (ნახე *აღშკმა*).
- აშლა** – (ავშლი, ავიშლები) არევა ან მიმოფანტვა // (ავშლები) ითქმის სენთათვს, ე.ი. მოუვლის.
- აშლილობა** – არეულობა, დახსნა ზავისა და ერთხმობისა.
- აშრიალი** – ქორის დასაჭერი ბადე თავსდასაცემი (ნახე *ბადესთან*).
- აშუპება** – (აშუპების) გასივება, დაჯირჯვება.
- აჩაჩა** – ოქოქა (ნახე *პრქუანთან*).
- აჩემება** – (ავიჩემებ) დაჟინებით გამოკიდება რისამე საკეთილოდ თუ საავოდ.
- აჩრდილი** – ჩრდილი.
- აჩქარება** – (ავაჩქარებ) დაშურება.
- აჩხორვა** – (ავსჩხორავ) ურიგოდ დაწყოება რისამე.
- აცილება** – (ავიცილებ, ავსცილები) თანაწარხდობა.
- აცმა** – (ავაცვამ) აგება, ზედ ჩამოცმა.
- აცორვება** – (ავსცორლები) აბლოგება, შეღმა შეგლენა.
- აცრა** – (ავსცრი) გაცრა, აღცრა // (ავუცრი) დასერვა, აჭრა ყუავილისა.
- აძრობა** – (ავაძრობ) კანის გაძარცვა, გახდა, აყრა.
- აწ, აწე** – ახლა.

- აწვევა** – (ავსწვე) მაღლა აზიდვა, [ავაწვე, ავაწივე, აღმა ძლივ ავაღ].
აწინდელი – ახლანდელი, ამ ჟამისა.
აწურვა – (ავსწურავ) აკრეფა, მაღლა აწვევა.
აჭარა – ეწოდება თემსა; აჭარული ბრინჯი, ასლი.
აჭიმი – ჭიმი, ან პირმონასკული თოკი ცხენის მოსაჭირები.
აჭინარი – ბარული ფეცვთ ჩამოსაკიდი.
აჭრა (ავსჭრი) – ათლა, ასერვა, ასკვეთა // (ავუჭრი) ყუავილის აცრა, // (ავიჭრები) საჩქაროდ მაღლა ასლვა // (ავიჭრება) რძის ამრაგება, ხაჭოდ შექმნა.
ახ! – შორისდებული სავაებო.
ახალგაზდა – ყმაწვილი, ანუ ცხოველი შეღერებული.
ახალთესლი – დიკა.
ახალი – აწინდელი, ამ ჟამისა.
ახალკურა – თომას კურიკე, აღდგომის სწორი.
ახალნერგი – ხე ახლად დარგული.
ახალწელიწადი – დასაბამი, ანუ პირველი დღე წელიწდისა.
ახაგი – ალაგი, აქაგი.
ახდენა, ახდომა – (ახდების) აღსრულება.
ახედვა – (ავხედავ, ავიხედავ) მაღლა შეხედვა.
ახირება – (ავიხირებ) მიბრუნა, დაჟინება წინდაუხედავად.
ახლა – ეხლა, აწ, ამ ჟამად.
ახლეჩა – (ავხლეჩ) აგლეჯა, აძრობა.
ახლო – ახლოს არა შორს.
ახლო-მახლო.
ახმა – აღხმა ნახე.
ახო – სახნავად გაკაფული ჭალა.
ახოვანი – ბრგე, განოვანი, ძლიერი, გულოვანი.
ახოვნება – გულოვნება, ძლიერება.
ახორი, ახური – ცხენთ ბაგა.
ახს – (მახს, გახს, ახს) ახლავს, ახლოს არს.
ახსნა – (ნახე აღსნა, *ახსნილი*) დაუბმელი.
ახგა – ცხენი აჯილდა, ანუ სახედარი მამალი, დედალს ეწოდება ხრდალი და ჭაკი (ნახე *სხენთან*).
ახგაპოგი – (ნახე *აპოხგი*) ლორი.
[**ახური** – ნახე *ახორი*]
ახურმაგი – თოფრა ხართ პირის შესაკრავი, რათა ძნა ვერ შესჭამონ.
აჯა – (ვიაჯი, ვეაჯი, ვეაჯები) ვედრება, ხვეწნა, თხოვნა // (ვეაჯებ) აჯის შესმენა, გაველენა, გაკითხვა.
აჯეჯი – აძეძი აბრეშუმის ნაძირალი, მელნის ჩლა.
აჯილდა – ახგა, ცხენის კურაგი.
აჯილა – ჩადრი, თერისგრო, ქალთ მოსაფარი თეთრი ბეწარი.
აჯილოსანი – ჩადრიანი, ჩადრმოსხმული.
აჰა! – შორისდებული ჩვენებითი; აი, აგერ.
აჰა ესერა! – იგივე.

ბ

ბ – წინარე ასოსა რ მოგჯერძე შეიცულების მ ანუ პ, ბრუღე – მრუღე, ბრჯა – მჯა, ბრპენი – პრპენი, ბრკე – პრკე, ბრგყელი – პრგყელი, ბრჭუალი – პრჭუალი, ბრწყალი – პრწყალი, ხოლო მოგჯერ სრულიად დაიგევების ასო რ, ვითარ: ბრძანება – ბძანება, ბრჭე – ბჭე, ბრჭუალი – ბჭუალი, ბრღელი – ბღელი და სხ. ჰუალად ბ თვნიერ ასოსაცა რ შეიცულების მ ანუ პ და ფ-ზედა, ვითარ: ბმინუარე – მმინუარე, ბუწუკი იმერულად ბუბუკი, ბუწუკი, ბილწი – პილწი, ნაბერწკალი – ნაპერწკალი, ებისგოლე – ებისგოლე, სეფისკვერი – სებისკვერი.

ღა მოგჯერ ბ დაერთვის ლექსთა თავსა, ვითა თქმულ არს მ-თვს, დასაშვენებლად ანუ თვნიერ საჭიროებისა, ვითარ ქირი – ბქირი, ქევილი – ბქევილი, ღღელი – ბღღელი და ბრღღელი.

ბაასი – (ვბაასობ, ვებაასები) ბაასობა, ცილობა, პაექრობა, ლაპარაკში შებმა.

ბაბა – ჩჩვილნი ესრეთ უხმობენ პურსა.

ბაბაჭუა – თობობა ღღამარღღისა.

ბაბილო – რქა ვამთა და სხვათა ნერგთა, ანუ შიმალი.

ბაბრი – ჯიქი, წავი, {სფარსთ ენაა, ქართულად ჯიქი ჰქვია (ნ) – საბას ლექსიკონი}

ბაბუა – იმერულად პაპა.

ბაბლანი – (მფრ.).

ბაგა – ახალი ვენახი, ჩაყრილი წიღნები.

ბაგა – გომურთა შინა კედელს წინ მიჭენებული ადგილი დაბმულთა ხვასტაგთა საჭმელის ჩასაღებად.

ბაგა – და ბაქანი შეჭრილთა კედელთა ძირი წინ წამომეული თაროსავით რაგინდარას შესაღმელად სახლთა შინა.

ბაგე – მრავლობით ბაგენი კაცთა პირის ორნივე ღაშნი. // პიღური ნავისა. // პიღური მღინარისა, გბისა და მისთანათა.

ბაგინი – აღმართული სახე თაყუანის საცემელად.

ბაგირი – მსხვილი თოკი (საბელთან ნახე).

ბაღაგი – მოღუღებული გკბილი (ნახე ჴვინოსთან).

ბაღახშანი – (ნახე ბაღახშინი).

ბაღე – მოგადი სახელი მკედთა, ანუ მავთულთა თუალეღად გამონასკულთა. // შივბთა სანადირონი ბაღენი არიან: სათხეველი, სახვეპელი, სასროლი, ზელმა, კოვბი, ოსარო, პეგაკი, სალიკი, ფარონი, ღრიპონი, ჩიჩქინური, ხელბაღე, ხოლიხი და მისთანანი. // მფრინველთანი: ამრიალი, ოჯაოჯი, ფაცერკოლი, ხოლო ნადირთა – ასმენაკი. ესენი იხილენ მახესთან. // მაქმანი, ანუ ნაქმანი არს ჴრეღად ნემსული თავსაბურავად ქალთა ანუ კისერს მოსახევეად, გინა აბრეშუმის კარავი, ოქრო მოპიგაღებული სამშობიაროდ. // ბაღედ ითქმის ქსელი ღღამარღღისა.

ბაღება – (ვბაღებ, ვიბაღები) ნახე დაბაღება და კუალად მბაღია და ბაღუა.

ბაღენი – ლევიგელთ შესამოსელი სპეგაკი ანუ სახოვანი.

ბაღვა – ბაღება (ნახე ბაღუა).

ბაღია – ღიღი ჯამი, რომლითაც ნადიმთა შინა მოიღებენ წნოვანთა და მუნით განუყოფენ მენადიმეთა.

ბაღიანი – ბაღახია სამკურნალო.

ბაღიმი – ორმოს პირი ამოგებული ხეებითა ოთხკუთხედ.

ბაღისპირი – გაღაგომის ღარო.

ბაღიში – შვილის შვილი.

ბაღრაგა – მაგარებელნი მოგზაურთანი უვნებელად მეკობრეთაგან.

ბაღრი – გაღსილი მთუარე.

ბაღრიჯანი – ბაღლიჯანი.

ბადუა – (ვბადავ, ვბადებ) შექმნა, გაჩენა წარმოება.

ბავთი – სავალალოს ამბვის მოთხრობა [*მობავთე* ამგუარის მოამბე; *საბავთო* სავალალო]

ბავლი – გასამართვის ქორისაგან პირველ დაჭერილი მფრინველი.

ბავრაყი – ბაირალი.

ბავრუკი, ბორაკი – გბის ხაშურია, ოქრომჭედელთაგანხმარებული ოქროს დასადნობად, ვითა ნიშადური კალის დასადნობად.

ბაზარი – საფარდულო, სავაჭრო ადგილი.

ბაზი – სომხურად ქორს ჰქვიან, ხოლო ქართულად ეწოდების ზოგად მონადირეთა მფრინველთ: *ქორთა, შავარდენტა, მიმინოთა* და მისთანათა, რომელთაც ნემესიოს *ორბად* სახელსდებს.

ბაზიერი – დამგერძველი და გედამხედველი ამა მფრინველთა.

ბაზიერთუხუცესი – უფროსი ბაზიერთა.

ბაზმა, ბაზმაკი – სანათი, სანთელი ანუ კანდელი.

ბაზმანდი – თილისმით მელოცვა დაწერილი (ნახე *ტილისმა*).

ბათალი, ბაითალი, ბეითალი ანუ **პეიგარი** – ცხენთ აქიმი.

ბათმანი – 5 ჩარეჟი (*საწონთან* ნახე).

ბაია – გუგათუალისა, შავი, მრგუალი საშუალსა შინა, სადაცა არს მხედველობა.

ბაია – რგო, ნოშო ფინიკისა, ანუ დანაკის კულისა.

ბაია, ბაო – ჩხვილნი ესრეთ უწოდებენ ურთიერთსა.

ბაირალი – დროშა, ალაში.

ბაკანი – ხის ჯამი. // ჰუვის ბუდე, რომელსა ძუალი სრულიად გარემოვლებული გარდა თავისა და ფეხების ადგილისა (ნახე *ჰერქი* და *ტყაკეცი*).

ბაკი – მრგულად მოვლებული ღობე ან ფიცრული ხეასგაგთ დასაყენებელი (*მღულე* ნახე). // მზისა ანუ მთოვარის გარემო მოგჯერმე ხილული ნათლის სარგყელი.

ბაკლა – ხნდური ცერცვი, ფახლა [არაბ.].

ბაკუნი – ფეხის ხმა, ბასგანი.

ბალავარი – საძირკულის ქუანი დიდ-დიდნი (ნახე *ჰუა*).

ბალაზინი, ბალაზამი – სუნელი და სამკურნალო მეთი.

ბალამწარა – გარეული ბალი.

ბალანი – თმა ოთხფერხთა რომელთამე ცხოველთა (ნახე *მმასთან*).

ბალანგი – მცირე პარკი (ნახე *პაშკარანთან*).

ბალასინი – ბალაზინი.

ბალახანა – სახლთა შინა ჰერის ქვეშ გადისრული ადგილი რაგინდარას შესანახავი.

ბალახვარდი – წყლის წიწმაგი.

ბალახი – მოლი, მწუანე მდელო მინდორმედ მდგომი, ან გათიბული, და რა გახმეს, თივა ეწოდება.

ბალახში ან ბალახშანი – ლალი უმჯობესი.

ბალბა – ბალუქი, კორკოგანა.

ბალბალუკა —

ბალაზამი – ბალაზინი, ვალსამონი.

ბალთა – მრავლ. *ბალთები*, ფართო აბზინდა შესაკრავი მოსტერისა, ქამრისა, ხრმლისა და მისთანათა.

ბალთვა – (ვბალთავ) ხშირად დაჭრა, დაკოდვა, დასერა.

ბალი – .

ბალიოზი – ელჩი (ნახე *მოციქულთან*).

ბალიში – თავის ქვეშ სადები სასთაული დასაძინებლად. // ხვეგთა, ბოდთა და მისთანათა თავს შესადგმელი ქუა ან ხე, ბუღაური.

ბალნურა – ცხენის სახურავი ღაზლისა.

ბალფოში – სკლაგის საფენი.

ბალღამი ანუ ფელგამი – ოთხნი ბალღამნი მოიხსენებიან ი. ღამასკელის წიგნსა შინა და არიან აგებულებასა შინა კაცისასა და სხუათა ცხოველთასა იგივე, რაფცა ხილულსა სოფელსა შინა ოთხნი ნივთნი: *მიწა, წყალი, ჰაერი და ცეცხლი*, რომელთაგან შენივთებულ არს გუამიცა კაცისა და არა იქმნების ესრეთ თანასწორ შეზავება მათი, რათა ერთი რომელიმე არა სჭარბობდეს მეორეთა და ესრეთ, ვისცა სჭარბობს მიწა, მას ეწოდება *მიწის კერძი*, ანუ *მელანხოლიკოსი* (μελάνχος – შავი და χάλη – ნაღველი) თვსება მისი არს მძიმე, დაფიქრებული, ანუ სევდიანი, ვისცა სჭარბობს წყალი, მას ეწოდება *ფლეგმატიკოსი* (φλεγματικός) და აქუს თვსება გულგრილისა, ვისცა სჭარბობს ჰაერი, მას ეწოდება ხოლერიკოსი (χοληρικός), აქუს თვსება ქარიანი და მხიარული, ვისცა სჭარბობს სისხლი, მას ეწოდება *ცეცხლის კერძი* ან *სანგვნიკოსი* (Sanguinicus, ხოლო Sanguis სისხლი), თვსება მისი არს მრისხანება ანუ გულფიცხელობა. ხარისხნი სიჭარბისა მათისანი არიან სხვადასხუა, რომელ ვიეთთა შორის იქმნებიან ფრიად გარდამეგებით და სხუათა შორის მცირედ და ძვილ შესამეცნებელ. ოთხნი ესე არიან სახენი საზოგადოდ, ეწოდება მათ ლათინურად *გემპერამენტი*, და ბალღამი (φλέγμα, არაბულად *ნამლა*), ხმარებულ არს ნათესავის წილ. ოთხნი ბალღამნის მაგიერ ჯერ არს თქმად ოთხნი *გემპერამენტი*: მელანხოლია, ფლეგმატიკა, ხოლერიკა და სანგვინიკა. ხოლო შინაგანისა აგებულებისა დაწყობილება არს ესრეთ; მიწის საცავი არს *ელენთა*, წყლისა – *ნაღველი*, ჰაერისა – *ფილგზ* და სისხლისა – *გული* და *ღვიძლი*. მსენი საბას აღუწერია ლექსსა თანა *რეემა*, რეჰმა.

ბალღი – მჭლე საკლავი (ნახე *სხოვართან*).

ბალღოჯი – მკავე ბალი, ალუბალი.

ბამბა, ბამბაკი – მცენარე გამომღები სასთველის ნაძენძისა, რომლისაგანცა გაკეთდებიან სხვადასხუანი ნაქსოვნი.

ბანაკი – გუნდი სპისა, ლაშქარი, მხედრობა. // ლაშქართა სადგური, ბინა ურდო.

ბანდი – უხმარი ძონძი. // წვრილი თასმა სახლაგავი. // რომელიმე სენი ხვასგავთა.

ბანდული – ლანჩებდაწნული ფეხსაცმელი.

ბანვა, ბანება – (ვჰბან, ვაბანებ, ვიბან, ვიბანებ) გარეცხა განისა წყალში.

ბანი – ერდო, სართული სახლისა. // ძომლის ასავალი კერისა, ბუხრისა.

ბანი – გალობაში ანუ საკრავში დაბალი და ბოხი ხმა.

ბანოვანი – თავადთ ღედა, ანუ საპაგიო სახელი ქალთა (ნახე *ღელუფალი*).

ბანჯული – ცული და გრძელი ბალანი (ნახე *მმასთან*).

ბაო – მცირე ჩჩვილი (ნახე *ბაია*).

ბაჟბაჟი – ჩანჩალი (*სიარულში* ნახე).

ბაჟი – ხარკი, მიმღი გვრთისა და სავაჭროთა.

ბარათი – მცირე ნაწერი (ნახე *წერილთან*).

ბარამბო – ფუტკართ მოლი.

ბარამჩაი – .

ბარასგი – .

ბარაქა – დალოცვა, კურთხევა, მადლი, უხვევა, სავსება, ლექსი ესე მიუღიათ არაბთა ებრაულიდამ, რომელია *ბარუქ, ბარაქია*, ე.ი. კურთხეული ან მადლიანი. ამისგან ითქმის ბარაქ-აღლაჰ, გაკურთხოს ღმერთმან, ანუ ქართულად ღმერთმან გიშველოს.

ბარბაროსი – წარმართი.

ბარბაცი – (ვბარბაცებ) გორგმანი უფრორე მთურალისა.

ბარბითი – მუღნი

ბარგი – სახმარი გმისა, საფენი, ავეჯულობა და მისთანანი.

ბარდა – ცერცვის გუარია.

ბარდანა – თალისა, ძაძის გომარა ბმისა ან ბამბის შთასადებელი. // (ბარდნის) ითქმის თოვლზედ, რაჟამს მსხვილად მოდიოდეს.

ბარდღალა – გრძელი ჭუა მრავალფეხი.

ბარე – კიდეც.

ბარემ, ბარემც – მაინც, მაშასადამე, ანუ კარგარამ.

ბარება – (ვაბარებ) დავედრება, დაბარება, მიბარება.

ბარვა – (ვაბარავ) მიწის თხრა ბარით.

ბარი – რკინის ნიჩაბი პირიანი, ფეხის დადგმით სათხრელი.

ბარი – ვაკე ადგილი მთის ძირში.

ბარისპირა – .

ბარკალი – თემოს ქვეშეთი ძუალი. // საკლავთ ნაოთხალი ფეხი, ვითარ წინა ბარკალი, უკანა ბარკალი, ფეშხოს ნახევარი.

ბარცყი – ბლარგი მართვე მფრინველთა, ანუ წურილთა ცხოველთა. // საკერავში ჩაგდებული პაგარა ნაჭერი ან აზღუდი.

ბარცყულა – მონაზონთ კუნკულის გასაფარებელი ვარშამანგი.

ბარულა – ხის ბარი, სათხრელი.

ბარული – აჭინარი, ფეცვთ ჩამოსაკიდი.

ბარქაში – გემი, დიდი ნაფი.

ბარცმანუკი – *მელისკულა* ნახე.

ბარძაყი – მსხული ბარკალი, თემოს სიმსხობა.

ბარძიმი – ფეხმაღალი სასმისი, საკუთრად ეწოდების საეკლესიოსა სიწმიდის ჭურჭელს.

ბარჯი – სათევზაო გრძელი ჯოხი რკინის კავიანი.

ბარხანა – ნახე *ბარგი*.

ბასრი – ფოლადი, რკინა. ბასრი ხმალი.

ბასრობა – (ვაბასრობ) გარდამეგებული კიცხვა, აგდება.

ბასგანი – მაღლიდამ ჩამოვარდნილის რბილის დაცემის ხმა.

ბაგასინი – ზღვის იხვი.

ბაგი – ღერლეგი.

ბაგკანი – ჩჩვილი კრავი (ნახე *სხოვარგან*).

ბაგკი – ჩჩვილი თიკანი.

ბაგონი – მეპაგრონე, უფალი.

ბაქანი – შეჭრილის კედლის მცირე რამ ვაკე.

ბაქი, ბაქები – მავთი, მუქარა, ანუ გრაბახი.

ბაქმაში – *მურაკი* ნახე.

ბაღა – კუს ბაკანი, გათლილი სავარცხლად, კილოფად და სხ.

ბაღანა – მცირე ტყვე.

ბაღვა – (ვაბაღვა და ვაბაღვარავება) გლეჯა, ვაგლეჯა.

ბაღი, ბაღჩა – სამოთხე, წალკოგი, ხილნარი, მგელი ხეხილთა.

ბაღლინჯა —

ბაყაყი – მცირე გომბეშო ხმელისა.

ბაყილო – მდაბიოთა ესრე წაუხდენიათ ლექსი *ბაბილო*.

ბაყლი – შალალი წათხი, თხრიმლი, ჩირქი წყლულისა.

ბაცქი – ნახე *ბაგკი*.

ბაძი – სხვის საქმის მოქმედი.

ბაწარი – მსხვილი ღაზლი შეგრეხილი (*საბელთან* ნახე).

ბაჭია, ბაცაცი – კურდღლის შვილი.

ბახალა – მართვე, ყორანთა, ჭილეყაუთა, კაჭკაჭთა და მისთანათა (ნახე *მართვესთან*).

ბახგა, ბახგაკი —

ბახჩა – ბაღჩა, ბაღი

ბგერა – ხმა უსულოთა ნივითა, ვითარ ქარისა, წყალთა, ეგლთა სლუსა ანუ საკრავთა და მისთანათა.

ბგოლვა, ბგოლვილი – ნახე *გბოლვა, გბოლვილი*.

- ბღვილი, ბღღვილი, ბრღღვილი** – ნახე *ღღვილი*.
ბღვინუა, ბღვნუარება – .
ბღღუნა – (ვბღღუნე) დაკლულთ მფრინველთ გაწიწკნა.
ბე, ბეი – არამონი.
ბებერა – აბურცებული, აშუქებული ადგილი.
ბებერი – ბერი დიაცე, დედაბერ.
ბებია – მამისა ან დედის დედა. // მეანი, დედათ მოურავი, ყრმის ამჭმელი.
ბებკი – ძონძი, ბებკული ძონძის ნაკერები.
ბებლი – გრძნების მოქმედი.
ბეგარა – მებაგონის სათხოვრისა და სამუშაოს აღსრულება.
ბეგვა – (ვბეგუ, დავბეგუ) გალახვა ჯოხით. // მარცვალთა გამორჩევა ჯოხის ცემით ჩენჩოსა და თავთავთაგან.
ბეგთარა – მორკინული ჩასაცმელი საომარი (ნახე *ჩავშანთან*).
ბეგი, ბეგობი – პაგარა გორა.
ბეღაური – ცხენი გუარიანი, ანუ ჰუნე (*სხენთან* ნახე).
ბეღეკი – დარღვეული ნაპრაღი.
ბეღენა – იმერულად სხუაობა, თაფაუთი.
ბეღი – სვე, ხვედრი, მოსასვლელი ვისმედმე კეთილი ან ბოროტი, ბეღისწერა.
ბეღითი – ცუდი, უხამსი, უგვანი.
ბეღისწერა – განჩინება ბეღისა.
ბეღნიერი – კეთილის ბეღის მქონებელი.
ბეღნიერი – მუწუკი ფრიალ მანკიერი (ნახე *ანთრაკი*)
ბეგრეული – მრავალრიცხვ.
ბეგრი – მრავალი (ნახე *შეცირესი*). // წერილთა შინა ათიათასი (ნახე *შშგი*).
ბეგრჯერ, ბეგრჯელ – მრავალგზის, მრავალჯერ.
ბეგზარი – {ბეგზარი – შემაწყენელი, გამაბეგრებელი, ნახე აბეგზარი, ბეგზარს მოყვანი, – ღავით ჩუბინაშვილის ქართულ-რუსული ლექსიკონი }.
ბეზეკი – ელუარე, ნათლიერი
ბეზირგანი – ნახე *ღიდვაჭარი*.
ბეზღება – (ვაბეზღებ) დასმენა, შესმენა.
ბეი – ნახე *ბე*.
ბეითალი – ნახე *ბათალი*.
ბელადი – ეგიკი, მაგარებელი, გზის მცოდნე.
ბელეკონი – კალანოსი, თერევენითო, ჩათლაქუჩი, ხერკინა.
ბელმებული – მთავარი ეშმაქთა. {ba al zebub ებრაულად «ცეცხლთა მბრძანებელი»}.
ბელი – დათვის ბოკვერი.
ბელიასი – ებრაულად ეშმაკი, ავი, მავნე.
ბელგი – კორდის მონაკვეთი, მიწა ბალახიანი, კუმა.
ბელღარი – ღარის ხიდი, ხეებდ გადაებული ღარი რუს გასაგანად.
ბელღოჯი – კედელში ფულურო.
ბემი, ბემონი – (*ტჯი* ნახე)..
ბერა – დანიშნული ადგილი დასადგომელად გაჯუფთებულთა მორბენალთაგან და ეგვეითართა მოთამაშეთა (*ჰელა* ნახე).
ბერვა – (ვჰბერავ, ვუბერავ) სამშენველით ან საბერველით ცეცხლის ანთება და გაძლიერება. // ნესტუთა და ორღანოთა შთაბერვით ხმის გამოღება და ძნობა (ნახე *ღაბერვა*). // თხიერი ავსება ჰაერითა. // ქართ ქროლა.
ბერი – მოხუცებული, ხანღამული, ბერი კაცი. // მონაზონი, შავით მოსილი. // უფროსი, ვითარ ხევის ბერი.
ბერიკაცი – მოხუცებული მღაბიურად.

ბერილოსი – ბიერილი ნახე.

ბერცყა, ბლერცა – (ვბერცყ, ვბლერც) ქნევა საფენტო ანუ განისამოსთა, გინა ჯოხის ცემა მგვერის გასაცვენელად.

ბერწი – უბვი, მდელრი არა მშობელი.

ბელო და ბელელი – სახლი საძნე ანუ საცავი მარცვალთა და ფქვილთა, ვითარ *ამბარი, თრმო, ხარო*, უმცირესს ეწოდება ხელამბარი და მის უფროსს – ჯიროლა.

ბეჩი და ბეცი – ცეგი <გასტერებული (ხშირად იხმარების წოდებითად *ბეჩავ*).

ბეცება – (ვებეცები) ცეცება (*სიარულში* ნახე).

ბეწვი – ერთი მკედი თმათა, ბალანთა და მისთანათა (ნახე *მშა*).

ბეწვი – და ბეწვეული მალლის ფასის გყავნი მხეცთა და ნადირთანი, გარდასაკრავნი განისამოსთა გელა სითბოსთუს.

ბეწვის – კალამი სამხატვარო გამოსაწერი სახეთა.

ბეჭედი – სამკაული თითთა. // მოჭრილი ღერბსა გელასახელი ვისიმე, რომელსაც დაასმენ სიგელთა გელა და მოწმობათა, ხოლო მოწერილობათა დასტურევენ მის მიერ გარედამ. // ნიშანი რომლისამე სულიერისა საიდუმლოსა, ვითარ ბეჭედი ნიჭისა სულისა წმიდისა, ე.ი. მკრონი. // ბეჭედი ეწოდების სტამბათა შინა გამოსრულთა წიგნთა, არა ხელნაწერთა.

ბეჭდის მცველი – მნე ბეჭდისა.

ბეჭდვა – (ვებეჭდავ) დაგვფრვა.

ბეჭვა – (ვებეჭავ) ჩაბეჭვა, ქსოვაში ჩაკურა.

ბეჭტ საშუალი – მხართა შორის ადგილი.

ბეჭტი, ბეჭები – განსა შინა ცხოველთასა ორნი ფიცარნი ძულისანი მხართა ქვეშა ბურგით კერძო.

ბეჭემოტი – მღვს კამბეჩი.

ბზა – ბზის ხე (*ბაია* ნახე).

ბზაკუნი – (ებზაკუნება, მიებზაკუნება) უშვერი სლუა (ნახე *სიარულში*).

ბზარვა – დახეთქა (ნახე *ბძარვა*).

ბზარი – თოვლი ყინვისაგან დაბზარული (*მოვლთან* ნახე).

ბზე – ნალეწი ძნათა პურისა და ქერისათა.

ბზეწვია – .

ბზიკი – .

ბზინვა – (ბზინავს, ბზინვარებს) ელვარება ჭიქათა, მეგალლთა და მისთანათა.

ბზინვარება

ბზობა – ბაიაობის კურა, რომელია დღესასწაული ქრისტეს შესლვსა მერუსალიმად.

ბზუვილი – ბუმთ ხმიანობა (ბუმი ბევრი ბზუვის, ფუტკართან ყველა გყუვის).

ბია – გარეული წურილი კომში.

ბიბილო – თავთა და ყბათა ქვეშე მფრინველთასა ამოსული ხორცი წითლად სავარცხელივით.

ბიბინი – (ბიბინებს) ქარისაგან მოძრავობით ფერდფერადობა მდელთა.

ბივრილი, ბივრიტი, ბერილოსი, ბერილიონი, ბერილზონი – ცისფერი თუალი მღუათა შინა პოვებული.

ბიმი – მოკლე პალო მიწაში დასარტობი სროლით სათამაშო ყრმათა.

ბიზოვანი – თივა აბრეშუმის მსგავსი.

ბილიკი – ვიწრო გასაველელი (ნახე *ბზასთან*).

ბილწი, პილწი – არაწმინდა, საძაგელი, სამიმლი

ბინა – დანიშნული სადგომი ანუ სამყოფი ადგილი ვისიმე. // საფუძველი, ვითარ ამ საქმეს ბინა არა აქუს.

ბინიანი – საფუძველიანი.

ბინდი – შეღამება, დღის დასასრული და ღამის შემოსლვა.

- ბინძური** – ნებსით მცონარი.
- ბიჟიკი** და **ბიჟინა** – ირმის ნუკრთ სახელი და ხაღილი მათი.
- ბირება** – ვაბირებ) მოცთუნებით მონადირება, მოზიდვა გაძრახება.
- ბირილზონი** – ბიროლი (ნახე *ბივრილი*).
- ბირთვ** – მრგვალი ბურთი, ანუ მარბაზნის გულა.
- ბირკი** – ოქროს ღილი, ანუ ჭდე.
- ბისონი** – ძველებურად ქსოვილი რამე ელვარე (*ბეზი* ნახე). // სამლულელთმთავრო შესამოსელი გარედამ.
- ბისტი** – ფიფანური (ნახე *შოლი*).
- ბისტი** – თუალში ფრჩხილი.
- ბიცი** – მლაშე მიწა უნაყოფო.
- ბიძა** – მამისა ანუ დედის ძმა.
- ბიწი** – მანკიერება, ანუ ნაკლებობა.
- ბიჭი** – ბოშვი, ბოვში, ბიჭები.
- ბიჯება** – (ვაბიჯებ) ბიჯის გარდაღმა, ნაბიჯით სიარული.
- ბიჯი** – ერთის ფეხის გარდაღმა და *ნაბიჯი* მეორის გარდანცულება რომელ ორივე ერთად შეიქმნას 5 გერფი ფეხისა, ანუ ერგვ მხარი, ხოლო ლაჯი ფეხების გამოვებით დგომა ერთს ნაბიჯზედ.
- ბლაგვი** – ბოკო, ჩლუნგი, გაულესავი, დალაბრა.
- ბლანდვა** – (ვბლანდავ) ხლართვა, ჩმახვა, საჩქაროდ მიბმა-მობმა. // შთავბოლო ლაპარაკი.
- ბლანტი** – მოსქე სასმელი ანუ ღვინო. // მფრინველი მძიმედ მფრინავი.
- ბლარდნვა** – (ვბლარდნი) შებლარდნა, გახვევა, შეხვევა.
- ბლარჯი** – ხმიადი (სომხურისაგან ბარაჯ), ბლარჯობა უცომოების კვრა.
- [**ბლენცარა** – ნახე *ბვიმრა*]
- ბლიგვი** – ბლაგვი, ჩლინგი.
- ბლიკვი** – ქისტი (ნახე *ბუჭი*), ბლიკუნა (ვბლიკუნი), ქურჯუნა, ჯგულემა.
- ბლისტი** – სათავისთავო ანუ სახალხო აგარაკი, ხოდაბუნი და მისთანანი (ნახე *ხასი*).
- ბლუ** – ენაბორძიკი, ენაჩლინგი.
- ბმა** – (ვაბამ) კრვა, მიკრვა, შეკრვა.
- ბმო** ღილი – მუწუკი.
- ბნდუ** – ბნელად საჩინარი ან მიუმხუდარი უკუნი.
- ბნედა** – (ვბნდები) ჟამად გრძნობისა და ცნობის მიხდა. // სენია ჟამითი ჟამად მომსლველი.
- ბნელიანი** – ამავე სენით გვეშული.
- ბნევა** – (ვაბნევ) ფანგვა, დაბნევა.
- ბნელითი** – ბნელი ადგილი (ნახე *საპყრობილესთან*).
- ბნელი** – ნათლის მოკლება.
- ბობოლი** – ღილი ჭია.
- ბობლანი** – ღაირა, ღაფი, გყავვადაკრული საკრავი. // სხვაგან უხმარიათ ნაცულად ქნარისა, ვითა ებანიცა.
- ბობლვა**, **ბორდლვა** – ოთხზედ სიარული (ნახე *სიარულში*).
- ბოგა** – მცირე ხიდი მიწადაყრილი, ბოგირი მოდილო ხიდი ან საგუბარი.
- ბოგანო** – უაგარაკო გლეხი, ეული, ცაბარუკი.
- ბოგანო** – მოსავალთ მავნე მწერი.
- ბოდიში** – სიგყვთ და საქციელით კაცის სიამოვნება, ანუ დაურევება გულნაკლებობისა.
- ბოდვა** – (ვბოდავ) როგვა, ბლანდვა, უქმი ლაპარაკი. // შგზოდ სიარული.
- ბოვრი** – ღილი ბუმი.
- ბოზა** – ფეცვის ბურახი.

- ბოზი** – როსკიპი.
ბოიკი – ორი წლის ხარი (ნახე *მროხასთან*).
ბოკვერი – ბოხვერი მოზდილი ლეკვო ლომთა, ვეფხთა და მისთანათა.
ბოკვი – კორაფი, ქორაფი.
ბოკილი და ბოკელი – ქორის ფეხსაბამი თასმა ან ზონარი ვითა ბორკილი.
ბოკლვა – მობოკლვა ოქროს თმით შემოხვევა მკედთა ზედა, ანუსხუათა მეგალლის აშკთა, გინა ქადათა ზედა ცომისა და ეგვეითართა.
ბოკო კ – იღურნაცვეთი იარაღი.
ბოლად – ბლომად, მრავლობით, სავსებით.
ბოლი – კუამლი; ბოლება (ვაბოლებ) აკომლება.
ბოლო – საქმისა ანუ ქამის დასასრული. // პუდი მფრინველთა, თევზთა, გველთა და მისთანათა. // პიღური გრძელთა ნივთთა ვითარ თავი და ბოლო ჯოხისა, ძელისა და მისთანათა. // ქვემოთი მდებარეობა ადგილთა მთაბარობის მიხედვით, ვითარ სოფლის ბოლო ზედამდებარით მამულებითურთ.
ბოლობეჭედა – .
ბოლოკარკაზი – მიმინოს უმცირეა, ფრთანი მისნი იხმარებიან მოსართავად. ომან.
ბოლოკი – .
ბოლონდელი – ნაბოლოვარი, უკანასკნელი, ბოლონდელი სიგყვა.
ბოლოს, ბოლოს დროს – უკანასკნელ.
ბოლოს – მოდება (ბოლოს მოვულებ) დასრულება, გათავება.
ბოლუქი – გუნდი.
ბოლუქბაში – გუნდისთავი.
ბოლქვი – ბალახი, ძირი ხახვისა ან ნივრის გუარი.
ბომონი – სვეგი კერფთა აღსამართავი. // ანუ გაძარი მათი.
ბონდი – გაბმული ხიდი.
ბონძიგა – პირმოგეხილი დერგი, ქილა და მისთანანი.
ბოჟი – ახალი პარკი ყაჭისა,
ბორა – ძერას ჰგავს და უდიდესი მისია.
ბორა და ბორანი – მაწონდასხმული საჭმელი.
ბორა და ბორაკი – ნახე *ბავრუკთან*.
ბორბალი – ფრთებიანი გინა კბილებიანი საბრუნავი მაშინათა, ვითარ წისკლისა, საკამნოსი და ეგვეითართა. // ქარი გრიგალიანი.
ბორბოქი – (ვბორბოქებ), სიანჩხლით მოუსვენრობა, დრგჯნვა და ლაპარაკი მღურვისა.
ბორგა – (ვპბორგ) განრისხება და აღგაცება გულისწყრომითა. // ბაგიჟება, შეშლა გონებიდამ.
ბორდღვა – .
ბორეასი – ქარი ჩრდილოეთისა.
ბორი, ბური, ბურუსი – ხმელი ნისლი მგვერის მსგავსი (ნახე *ნისლთან*). [სიცხის ბორი].
ბორიალი – (ბორიალებს, აბორიალებს) ფრიალი, ფარფარი.
ბორკილი – ფერხთ შესაკრავი ჯაჭვი რკინისა, ხელბორკილი არს შესაკრავი ხელთა, ხოლო ქედისა დადიანური და სახივი.
ბორობანი – ხე მაღალი კეთილ ჩრდილოვანი, შობის წინა დღეს საკითხავში ხოლო სრულს დაბადებაში სწერია: მაგრილობელი.
ბოროგი – ავი, ძვირის შემამთხვეველი, ვნების მომცემი.
ბოროგის მოქმედი – ძვირის მოქმედი.
ბოროგსვიანი – ავის ბედისა, შავსვიანი.
ბორგვა, ბორდღვა, ბლოგვა, ბობღვა – *სიარულში* ნახე
ბორცვი – სერი, პაგარა გორა (ნახე *მთა*).
ბორძიკი – (ვბორძიკობ) ფეხის შებრკოლება.

ბორჯი – ბორჯალი (თათრულად ეწოდების ვალსა) ქართულად და იმერულად უხმობენ პაემანსა, ვადასა.

ბორჯღლი – ხშირი კაპები ან როკები ხისა (*ბრჯღა ნახე*), ბორჯღლელი ორკაპი.

ბორჯღლიანი, **ბორჯღლებიანი** – ხე კაპებიანი.

ბოსელი – გომი, საძროხე სახლი.

ბოსტანა – თობობას მსგავსი ჭია გესლიანი, სანეხვეთა შინა მძრომი.

ბოსტანი – მგილი.

ბოსტნეული – მხალი და რაფცა მოსავალი არს ბოსტნისა.

ბოგვა – (აბოგებს, მიაბოგებს) დიდთა ცხოველთა სიარული, ვითარ სპილოსი და მისთანათა (ნახე *სიარულში*).

ბოგი – თხის ერკემალი (ნახე *მხასთან*).

ბოგოგი – სქელი და დიდი წვინგლი (*ხრასგი ნახე*).

ბოქვენი – პაგარა მუცელი, დიდს მუცელს ქვეშეთი.

ბოქონოგი, **ბოქონოცი** – არდაგი, წინ მისაფენი ფეშგამალი წელს ქვევით, ფეშგამალი.

ბოქოული – იასაული, ბოქოულთ უხუცესი, უფროსი მათი.

ბოღლამო – ხმელი თევზი მქავით მგბარი.

ბოღლიწო – ღვინოში დამბალი პური საჭმელად.

ბოყვი – ხოკი, ხოკერი, ხის ქერქის ჭურჭელი.

[**ბოყინი** –].

ბოშვი, **ბოშვი** – იმერულად, *მარგვილი* მესხურად, ყმაწვილი.

ბოჩოლა – გამომამთრული ხბო (ნახე *მროხა*).

ბოცომკალი – დიდი მკალი, უფრო მოგრძე და ფეხმოკლე.

ბოძალი – ორპირი ისარი (ნახე *მსართან*).

ბოძება – უფროსისგან უმცირესისადმი მიცემა, ხოლო უმცროსისგან უაღრესთადმი ითქმის მირთმევა და ამაღ ვუბოძებ 1 პირსა შინა ძვირად იხმარების, თუ არა ფრიად უაღრესთაგან.

ბოძი – ხის სვეტი.

ბოძკინგი – პაგარა ბოძი ძველთა შენობათა გვერდიდამ შედგმული დასამაგრებლად.

ბოჭკო – ჩენჩილი ბეწვი ქუდთა ღართთა.

ბოხვერი – ნახე *ბოკვერი*

ბოხი – მსხვილი და დაბალი ხმა.

ბოხოხი – ხცურის გყავი მოქნილი ან მისგან შეკერილი ქუდი.

ბოხჩა – ჩალთა ბუდე მოთხვითი.

ბჟირი – უგულო ფეგვი და მისთანანი; კულად ბჟირი (ნახე *ჟირი*).

ბჟიგი – მართვე წეროსი, სავათისა და მისთანათა.

ბჟუვილი – ნახე *ჟუვილი*.

ბჟუგვა – (ბჟუგავს) ბნელად და უნათლოდ ბღვინვა სანთელთა, ბაზმაკთა და მისთანათა.

[**ბრა** – გაბრა, ბრაგვანი]

ბრაგა – სპონდიო, მღუაში ქვა უხილაგად.

ბრაზი – ცოფი, ძნელი სიცოფე.

ბრაზიანი – ცოფიერი, ბორგუნეული, მრისხანე.

ბრალეზა – (ვაბრალეზ) შესმენა, ბრალის დადება. // (მიბრალეზი) შესმენის ქვემდებარება. // (მეებრალეზი, მეებრალეზა) სიბრალულის ქონება.

ბრალეული – ბრალის მქონე, დამნაშავე, შემცოდე.

ბრალი – დანაშაული, შეცოდება.

ბრანგუ – დათუ

ბრანძი ბ – ებკი, ცუდი ძონძი.

ბრაწი – გრაკლის ხე.

ბრბო – ღუნდგო, ვითრა ბრბო ხალხი.

ბრგე – კაცი განოვანი და წარმოსადეგი მშვენიერად.

ბრგული და **ბრყული** – შავი ნიშანი.

ბრგუ და **ბრგვილი** – ნახე *შა ბრგუნელი*.

ბრდღუნვა – (ბრდღვინავს) ლომთ მულრობა, გახილი ანუ ცოცხით მიწის გლეჯა მრისხანებისგან.

ბრდვინვა – ნახე *ბრდღუნვა*.

ბრდოვილი – ნახე *წოვილი*

ბრე – მგვერი ბზე *ნარევი*.

ბრეცა – (ვიბრიცები), ფრანჭვა, თავ-განის გრეხვა უხამსურად.

ბრიალი – (ვაბრიალებ) თუალთ მე და ქვე ბრუნება. // საჭურველთ გრიალება ჰაერში.

ბრილიანტი —

ბრინჯაო – ორი წონა სპილენძი და ერთი წონა თუთია ერთად გარეული გაყვითლების, რომელსა ოქრომჭედელნი უწოდებენ *ბრინჯაოდ*, *მაფრახად* და *გომბაკად*, ხოლო თითბერი არს ბუნებითად ყვითელი სპილენძი.

ბრინჯი – ქრთილი გუარი თეთრი მარცვალი.

ბრინჯის ხე – *აკაკი* ნახე.

ბრიყვი – უწურთელი, უბღელი, რეგვენი.

ბრკენა, **პრკენა**, **ბრყენა** – ოლე.

ბრკიალება, **ბრკინუალება** ბრწყინვალება, ელვარება, ბზინვარება.

ბრკმა, **ბრკოლა** – (ვებრკმობ, მებრკმის) ფეხის შეცთენა, ბორძიკი.

ბრმა – უთუალო, უსინათლო, ვერ მხედველი. // ბონება დახშული, დაბრმობილი გონებით.

ბროლი – ბიროლი, დამანი, ბუნებით თეთრი ქუა გამჭვირვალე, ანუ ჭიქისგან შემზადებული, ლექსი ესე წარმოებს ბერძულისაგან $\beta\epsilon\rho\upsilon\lambda\lambda\omicron\varsigma$, ლათინურად Beryllus (ნახე *ბერილოსი*, *ბივრილი*), ხოლო ბროლსა საქუთრად ეწოდება დამანი.

ბროწეული – .

ბრპენი – პრპენი, გყვია ანუ კალა.

ბრყვილი – იხილე *ბრგული*.

ბრუ – თავის გრიალი და თუალთ არევა (ნახე *შავბრუ*), თავსბრუ დაესხა.

ბრუნება – (ვაბრუნებ) გრიალება, მიმოქცევა.

ბრუნვა – (ვებრუნავ) გრიალი

ბრუნვა – ღრამმაგიკულად ცუალება სახელთა და სხ.

ბრუეი – ძალა სასმელთა.

ბრუგინი და **ბრუცინი** – მარდი, თუალთ შორს ვერ გამრჩევი.

ბრძანება – (ვბრძანებ) თქმა ან თქმული უაღრესისა.

ბრძანება – (პბრძანების) ითქმის უაღრესთათვს ნაცულად არს, *ჰგიეს*, *იმყოფება* და სხ. ამის გამო იშვიათად იხმარების 1 პირსა შინა, ამას სხვადასხვად განავითარებენ ბედლაღებულნი მარცვალნი ვითარ: *მობრძანება*, *დაბრძანება*, *წაბრძანება* და სხ., ხოლო უმცროსთათვს იხმარების ლექსი *ხლება*, *ახლაგს* (ნახე *მუნ*).

ბრძენი – ფრიად გონიერი, ანუ მეცნიერი.

ბრძმელი – მეგალლთ სადნობი ქურა.

ბრძოლა – დიდი შუღლი, ომიანობა. (ვიბრძვი, ვებრძვი, ვპბრძავ) შებმა.

ბრძვილი – წყლული, ანუ დაკოდილობა, ჭრილობა.

ბრწკალი, **პრწკალი** – თხლად ანახლეჩი მეგალლისა, ხისა და მისთანათა.

ბრწამლი, **ბურწუმელი** – ეკალი, ღიჭი.

ბრწყინვა – (პბრწყინავს) ელუარება, ნათება (*ბრკიალი* ნახე). [ბრკიალებისაგან მოდის ეს სიგყვა, ხოლო ბრკიალება – იალ-ციალისაგან.]

ბრწყინუალებ – ელუარე, ბზინუარე, ანუ ნათლის ფერი.

ბრჭალი – გაშლილი ხელის *ნები* მცირედ თითების მოკაკვით დასაჭერად რისამე, მაგალითად, რომელსა (დმერთსა) გიპრყრიეს ქუეყანა ბრჭალითა, სძლის პირის ხმა. // ზოგჯერ ფეხის ჩონჩხი. // ზოგი კლანჭიანთა ცხოველთა.

ბრჭობა, ბრჭუალი – (ნახე *ბჭობა*) ბჭუალი.

ბრჯა – დადგმული ზვინი ძნათა, ძნეული.

ბრჯგუ – გვიან მოქმედი, ანუ გონებით მძიმე. // ნიშანი ასოსა უ პროსოდისა შინა.

ბრჯენა – (ვიბრჯენ, ვებრჯინები) სლუაში არგანის ხმარება, ანუ ღგომამი მას ზელა დანდობა.

ბცყენა – (ვბცყენი).

ბუ, ბუვი – თავილი მფრინველი ღამისა.

ბუბკა – წყალში გაქნილი და მოდულებული ფქვილისა ან სახამებლის ფაფა, ხმარებული წიგნის მკურელთაგან დასაკერებლად ქალაღდებისა და სხ.

ბუბუნი – *ბუგუნი* ნახე

ბუგვა – *ღაბუგვა* ნახე

ბუგრი – მომსრველი. // ძარაბადინში ეწოდების მსხმთა მუწუკთა, ვითარ კუავილსა, წითელასა და სხ.

ბუღე – მფრინველთ ბუნაგი, ანუ ნადირთ ჩიბე. // შალითა წიგნთა, ანუ თვალთა პაგიოსანთა და მისთანათა შთასადებელი. // ხილთა და კერკთ ჩენჩო, ანუ წენგო. // ჭუთუთო თუალთა. // ძარქამი საჭურველთა.

ბუღეშური – ყურძენი გრძელ მარცულიანი (ნახე *ჭურძენთან*).

ბუერი – ბური (ნახე *ბორი*).

ბუმამკალი, ბუმანკალი, ბუმვი – ხვასგაგთ მკბენარი მწერი.

ბუმი – ბოცომკალი, შავი მწერი.

ბუმღუნი – (ვბუმღუნებ) ღრგჯნვა, მურმური, ჩუმაღ სამღურავის ღაძარაკი, ბუღბუღი, ბუღბუღი.

ბუკი – რქის ნადარა, ნობათი, გაბლაკი.

ბუკობა – ბუკით თემთ შემოკრება, ბუკგაბლაკობა.

ბუკიოგი, ბუკნაწო – პაგარა ბუ

ბუკგაბლაკობა – კურა, ცემა ბუკთა და გაბლაკთა.

ბუღბუღი – ვარდის ჩიგი, ხმაშვენიერი, იაღონი.

ბულული – მაგოლი, თივის ხელეული.

ბუმბერაზი – [მუმბერაზი] გმირი. ძლიერი, თავისთავ მებრძოლი.

ბუმბული – გერმა, ფრინველთ ნაკრგენი.

ბუნაგი, ბუნაკი – ნადირთა, ანუ თევზთა საღგური ბუღე.

ბუნება – ძალი მოქმედებითი თვითოეულისა არსისა. // წესი ბუნებისა ღაცვული ყოველთავე ქმნილთა შორის. // მხსება, თვთება, მოღგმა.

ბუნებითი – განთვსებული, განკუთვნილი ბუნებისად.

ბუნი – გარიშებისა ანუ იარაღთა ხელთსაქმარისათა.

ბუნიკი და ბურნუკი – სათიხარი, ხმლის ქარქამის ბოლო.

ბუნიობა – ღღე-ღამის გასწორება მარგსა სეკღემბერსა შინა, მოიქცეს რა მზე იუნისს საზამთროღ და ღეკემბერს საზაფხულოღ, მას ჰქვიან *ნაბუნიობი*.

ბუკი ან ბრუკი – ნახე *ღაბუკება, ღაბუშება*.

ბუკღენღი წითლის საღებავის ჭია.

ბურანი – მსუბუქი ძიღი და მოღანღება საფიქრებელისა რისმე.

ბურაული – მწყაზმარი ქორი, შავსა და წითელს საშუალი.

ბურახი – ბოზა ფეგჯსა, ქერისა და მისთანათა.

ბურბურა – ნეღღი ქარქვეღი.

ბურბუშელა – გოქმო.

ბურღო – ფეგვის ნაღეწი, ანუ ბზის მგვერი (ვიეთინიმე ხმარობენ ღურღოს მაგიერაღაც).

- [ბურენი – ნახე ბუჯერი]
ბურეჯი – ცომის ვარცლი.
ბურვა – (ვბურავ) დახურვა.
ბურვაკი – ღიდი გოჭი.
ბურვილი – დახურვილი, დაფარებული, ბურვილი ტევრი.
ბურთი – ბირთვი მეშისა სათამაშო, საასპარეზო.
ბურთაობა – (ვბურთაობ) თამაშობა ბურთითა.
ბური – ბურუსი (ნახე ბორი).
ბურნა, ბურნაკი – ღვინის ქინქლა.
ბურნუთი – (ბურნათი თურქთ ენით ცხვირის ბალახი) დაფქული თამბაქო მოსაწევად.
ბურნუთი კოლოფი – ჭურჭელი ბურნუთისა.
ბურნუკი – ნახე ბუნიკი.
ბურღული – მოხარშული და დაცხვილი ხორბალი საკორკოგე.
ბურცი – .
ბურძგნა – (ვბურძგნი, გავბურძგნი) ცუდად გაწეწა თმათა.
ბურჯი – გოდოლი, ღიდი კომკი. // ზოდიაქოს ნიშანი, ეგლი, ვარსკულავთ ბურჯი (ნახე ზოდიაქო).
ბურჯღული – ღიდრონი ნაპერწკალი.
ბუსნარი – კორდი მაღალბალახოსანი.
ბუტბუტი, ბუდბუდი – ბუმბუნი.
ბუტკი – გამონასკული ხილი შემდგომად დაყვავილებისა.
ბუქი – ქარიანი თოვლი (ნახე მოვლთან).
ბუქნა (ვბუქნავ) მუხლზედ ჩაჯდომა ცეკვაში (ნახე მამაშობა).
ბულა – (ოთხფ.) კურო, დაუკოდავი მოზვერი მოსამუნებლად შენახული (ზროხასთან ნახე).
ბულაური – სვეგისთავი, სამერხული.
ბულრაობა, მულურობა – ხართაგან რქებით ჭიდილი და მიწის გლეჯა.
ბუში შ – ობილი არა სჯულიერითა მეუღლეობითა.
ბუშგალეღვი – აღრეული.
ბუშგი – ქანთილი, პარკი ცხოველთ შარდისა. // წყალთა ზელა წვიმისაგან ამომჯდარი ბუშგები, რომელიც მსწრაფლ გაჰქრებიან და მისთანანი.
ბუჩქი, ბუჩქნარი – დაბალი ფიხი (ნახე ტევრთან).
ბუცუცი – თუალთ ქუთუთოების დაბღნება.
ბურგი – პაგარა ზღარბი.
ბუწუწი – ცუდი თმა, ბურძგლი, გაბურძგნული (ნახე მამა).
ბუჭონი – დახალული ქერი, ხალი ქერისა.
ბუჭულა – პაგარა წისქვილი. // იმერულად პაგარა ფაცხა.
ბუხარი – კედელთა შინა სახლისათა დაგანებული საცეცხლური.
ბუხუნი – (ბუხუნებს) ლომისა ან ღორის ბრდღვინვის ხმა, ღრუხუნი.
ბუჯერი – ბურენი, ჭურჭელთ შესაწყობი ხის თარო.
ბღავილი – (ბღავის) ცხვართ ხმიანობა.
ბღარგი – ბარგი მართვე მფრინველთა.
ბღვერა – (ვუბღვერ) სიძულილით ან რისხვით შეხედვა.
ბღღარძენი – (ებღღარძენება, ბღღარძენობენ) უგვანის ჭიდილით თამაშობა.
ბღნება, ბღნეჯა – (იბღნებება, იბღნეჯება) ღმეჭა, ღრეჯა, უმსგავსოდ შეჭმუხნა პირის სახისა.
ბღოგვა – (ბღოგავს) ბორგვა, ბორღღვა, ოთხზედ სღვა (ნახე სიარულში).

ბლუარი, ბლორი – ჩრდილოეთი. სხვაგან სამხრეთად სწერია, მაგრამ ჩრდილოეთი უფრო მართალია, რადგან ბლორი მიღებულ არს ბერძული ლექსისაგან ბორეასი და სამხრეთის სახელი არს სხვა (ე.ი. *მემანი* ნახე).

ბლუვილი – (ბლუვის) ხართ ხმიანობა

ბლუნძვა – (ვბლუნძავ, ვიბლუნძები) შეკუმშვა, მოკრება მღარბთა, წურბელთა და მისთანათა.

ბლურიალი – (ბლურიალებს) ღავილი, გირილი ცუდის ხმით (ნახე *ტირილთან*).

ბლუჯი – მუჭი, პეშვი (ნახე *მუჭი*).

ბძანება – ნახე *ბრძანება*

ბძარვა – (ვძბძარავ) გაგლეჯა, დახეთქა, განბძარვა, მცირედ გაგეხა.

ბჭე, ბჭენი – შესავალი სასახლეთა, გაძართა, გაღავანთა, ქალაქთა და მისთანათა.

ბჭე, ბრჭე – შუაკაცი გამორჩეული მოჩივართაგან გასასინჯავად ცილობისა მათისა, მოსამართლე, მეღიაგორი.

ბჭობა – (ვბჭობ) სამართლობა, გაბჭობა. // ბანსჯა ვითარ კაცი ბჭობდა, ღმერთი ეცინოდა.

ბჭოვანება – ბჭენი, შესავალნი.

ბჭუალი, პჭუალი, ბრჭუალი – აგებულებისა შინა გათანგვთ გკივილი სხვადასხვას აღვილას.

ბჯენა – (ვიბჯენ, ვიბრჯენ) ნახე *ბრჯენა*.

ბ

ბ – ქარაგმიანნი ლექსნი: გხნ~ – გიხაროდენ; ბ~ი – ბიორგი და სხ. ასოსა ამას ზელა არიან ზელდადებულნი ესე მზნათანი: გან, გა, გამო, გარდა, გადა, გარდამო, გარდმო, გადმო. მაგალითად, განვადებ, გავადებ, გამოვიდებ, გარდავიდებ, გადავიდებ, გარდამოვიდებ, გარდმოვიდებ, გადმოვიდებ. იგრეთვე სახელმზნანი: განლება, გალება, გამოლება და სხ. ბ იხმარების მაპიროვნებულად მზნათა მეორისა პირისათა, რომელთაცა პირველსა პირსა აქუს მ, ვითარ მაქუს, გაქუს, მრწამს, გრწამს, მინდა, გინდა, მიქმნიეს, გიქმნიეს, მექმნა, გექმნა და სხ. [იხილე ასო შ]. იგრეთვე ყოველთა მზნათა პირნაკლთა, რაჟამს მოქმედება მიეჩემების მეორესა პირსა, ვითარ: გიშენებ, გიშენებს, გიწერ, გიწერს. ანუ გაშენებ, გაშენებს, გწერ, გწერს, გიკითხავ, გიკითხავს, გაქებ, გაქებს და სხ. ბ იხმარების ზოგჯერ ნაცულად კ, ვითარ: გალაგობი – კალაგობი, გაგა – კაგა, გერკი – კერკი, გურკა – კურკა, გვიცა – კვიცა, გრკალი – კრკალი, გრჯდა – კრჩხა, გრწყილი – კრწყილი; ზოგჯერ ნაცულად ლ: გრძილი – ღრძილი, გრუგუნი – ღრუგუნი; ანუ ნაცულად ქ: გეზად – ქეზად, გვიმრა – ქურიმა, გუფთა – ქუფთა, ბრგვილი – ბრყვილი.

ბააბებრება – (გავააბებრებ) გაშფოთება, შეწუხება; ვნებიათად *ბაბებრება* ნახე.

ბაადვილება – (გავაადვილებ, გავაადვილებ) ადვილ საქმნელ ყოფა.

ბააზაგება – (გავააზაგებ) თავისუფლების მიცემა.

[**ბაამაობა**].

ბაანჩხლება – (გავაანჩხლებ, გავაანჩხლები), გაკაპასება, გაგულისება.

ბაარმება – (გავაარმებ, გავაარმებ) დამწარება, გაუგებურება, უსიამოვნება).

ბააფთრება – (გავაფთრებ, გავაფთრებ) განძვინება აფთარივით.

ბააფრაკება – (გააფრაკების) გამრუდება ნელთა ფიცართა გახმობისაგან.

ბააშკარება – გამჟღავნება (ნახე *ბამოაშკარება*).

ბაახლება – ნახე *ბანახლება*.

ბაბარება – (ნახე *ბარება*)

ბაბალთვა – დაბალთვა ნახე.

ბაბასრული – შერცხვენილი, გაწბილებული (ნახე *ბასრობა*).

ბაბადვა – გაბაღლარავება (ნახე *ბადვა*)

ბაბედვა – (გავბედავ) ბელზელ მიგლებით შემართება.

ბაბედითება – (გავბედიგებ) ბელითად შექმნა, გაცულება.

ბაბეხრება – (გავბეხრებ) მოწყენა, შეწუხება.

ბაბზეკა – გაშვერასავით.

ბაბზარვა – (გავბზარავ) გაგება მოუშორებლად, ითქმის უფრორე ჭიქისათვს გაბზარული.

[**ბაბიაბრება**]

ბაბმა

ბაბოგინება – (გავაბოგინებ) დამკვრებასავით (ითქმის უკუთქმითად), არ გააბოგინა.

ბაბრა – (გავებრი, გავებრი) ანგარიშში ჩაგდება; გაბრექა (ნ. *ბრექა* {გაბზეკა – საბას ლექსიკონი.}).

ბაბრიყვება – {ნახე *ბრიყვი*}

ბაბრუყვა – (გავებრუყვებ) დათრობა.

ბაბურძგნვა – ნახე *ბურძგნვა*.

ბაბუგება – (გავბუგებ) შემოწყრომა უმძრახობით.

ბაბუცება – (გავბუცებ) გაშვერებასავით.

ბაბჭობა – გასამართლება (ნახე *ბანჭობა*)

ბაგდება – (გავაგდებ) განდევნა, დათხოვით მოშორება // (გავაგდებ ე.ი. გამვარდება) ხელიდამ გაშვება.

ბაგება – (გავაგებ) განგება ნახე. (გავიგებ) გამოცნობა, მიხლომა.

ბაგებება – (გავეგებები) გასლვა შესამთხვევად, მიგებება.

ბაგზაზნა – (გავგზაზნი) წარვლინება.

ბაგღეჯა – (გავგღეჯე) გახეთქა, გახევა ან გაპება.

ბაგღისპება – (გავგღისპლები) გაჯიქება, ახირება, მიბრჯნა.

ბაგონება – (გავიგონებ) გონებად შედება სმენისა მიერ, გულხმება, გულის ხმა.

ბაგულისება – (გავაგულისებ, გაგვგულისლები) აღძრვა რისხუად გულმოდ მოსლვა, გაგულპილწება.

ბადაბმა, გადაგორება, გადარგვა, გადარჩენა – და სხ. (ნახე *ბრდაბმა, ბარდაგორება, ბარდარგვა* და სხ.).

ბადაზიდა – (გადაზიდავ) გარდაგანა მრავალთა.

ბადასავალი – გზა მთათა ზედა, გორათა და მისთანათა // აზბავი, შემთხვეულება, ვისაც რა გარდახელია.

ბადაფანგვა, გადაფარება – და სხ. (იხილე *ბარდაფანგვა, ბარდაფარება*).

ბადაფითრება – (გადაფითრლები) ფურის მიხდა, წასლვა.

ბაღენა – (გასღის, გაღენების) გამოსლვა ნოგიოთა.

ბაღმოგანა, გაღმოღება – და სხ. ნახე *ბარღმოგანა, ბარღმოღება*.

ბაღია – ღელა კაცი ყრმათა მზრღელი, გამღელი.

ბაღნობა – (გავაღნობ, გაღნების) ღნობა, დაღნობა.

ბაღღღუეება – ცულად გათხუნვა, გაწყალება ნახარშთა.

ბაღრთება – (გავაღრთებ, გავერთლები) შემოკრებით მიარყოფა განშორებულთა.

ბაღა – ხვასგაგთა და უფრორე ცხენტა ზურგის დასასრული, თეძოს ძულებიღამკულადმღე ორსავე მხარეს.

ბაღაზი —

ბაღალაკი – სარეცელთ გარდასაფარი საჩრდილობელი.

ბაღითარება – ნახე განვითარება.

ბაღღენა – (გავუღღენ, გავიღღენ სიგყუასა, საჩივარსა) შესმენა, აღსრულება.

ბაღსება – (გავაღსებ, გავიღსები) ავსება, შესრულება.

ბაღა, გაღაკი – წვივთ ნაკუთლის მსხვილის ძარღვის დასასრული ქუსლთან.

ბაღაფხული – არე, წლის ნაოთხალი, საშუალო ზამთრისა და ზაფხულისა, რომელ არიან სამნი თთვენი: მარგი, აპრილი, მაისი (ნახე *მთვე*).

ბაღღა – (გავღღი, გავიღღები) აღზრდა, აღორძინება; თქმანი: შენს გაზღას, შენმა გაზღამ, რასაც ნიშნვენ, ნახე მამაშვილობასთან.

ბაღეპირება – (გავიღეპირებ) ზეპირად დასწავლა.

ბაღი – მარწუხი.

ბაღი! – ე.ი. გასწი, გასწივე, გზას შეუღეგ! შორისღებულად ხმარებელი, იძულება წარსლვისა, ანუ განღენა.

ბაღომვა – ნახე განზომვა და სხ., გაზრდა (ნახე *ბაღღა*), განზრდა.

ბათაღება – (გავათაღებ) გასრულება, სრულიად გაკეთება, დასრულება.

ბათანგვა – (გასთანგავს) ბჭულისა და სენისაგან შეხუთვა.

ბათეთრება – (გავათეთრებ) განსპეგაკება, თეთრად შექმნა.

ბათენება (გათანღების) ღილის სინათლის შემოსლვა.

ბათლა – (გავსთლი) საჭრელის იარაღით გეკეთება სახმართა ნივთთა, ძელთა, ქუათა და მისთანათა.

ბათხაპვა, გათითხნა, გათხუნვა – (გავსთხაპნი, გავსთითხნი, გავსთხუნავ) ცულად გასურა.

ბათხელება – (გავათხელებ) სისქის მოკლება ან გახალვათება.

ბათხოვება – (გავათხოვებ, გავსთხოვდები) ქალთ დანიშვნა, ანუ განქორწინება ქმართადმი, გათხოვილი.

ბათხოვნა – (გავითხოვ) გაწვევა ხმალში საბრძოლავად, ანუ სარჯელად თამაშობათა შინა, შრომათა და მუშაკობათა.

ბაიაფება – (გავაიაფებ, გაიაფდების) გახშირება, ადვილად შოვნა.

ბაის – გავლილს ან მომავალს წელს.

ბაკავება – (გაკავებ) გაშლა, გაჭიმვა.

ბაკეთება – (გავაკეთებ, გაკეთდების) ქმნა, შექმნა, ანუ გაახლება // აშენება ან გამდიდრება.

ბაკეთებული – პოენიერი.

ბაკვალვა – (გავკვალავ) კუალის გავლება, ანუ გზის დადება.

ბაკვეთა – (გავკვეთ) გაჭრა (*ბანკვეთა* ნახე) // (გავუკვეთ) მიცემა მოსწავლეთადმი საქმისა დასასწავლად, ანუ მუშაკეთადმი სამუშაოსი.

ბაკურა – (გავაკურავ) გართხმა, ანუ ბედმიკერება // (გავკურავ) შემოკურა, ანუ საჩქაროდ წასულა.

ბაკიდება – (გავკიდებ) გაფენა რისამე გასაშრობად // (გავეკიდები) გაღვენება გამოკიდება მღვთოღვარისა.

ბაკითხვა – (გავიკითხავ) განკითხვა, მოსმენა საჩივრისა, ანუ გასინჯვა საქმისა და გასამართლება.

ბაკიღვა – (გავკიღავ) გაგრიბავება, გაწილება, გახიხება.

ბაკმარება – (გავუკმარებ, ე.ი. კმარა, ნუღარ იგყვ) სიგყვს გაცულება.

ბაკმენდა – (გავკმენდ ხმას) გაჩუმება, გარინდება.

ბაკრეჭა – (გავკრეჭ) გაპარსვა მაკრაგლით.

ბალა – მხალი დაწნული გასხმობად.

ბალაფანი – ბლუღე გარემოღვლებული ეკლესიათა, მონასღვრთა, ქალაქთა, ციხეთა და მისთანათა (ნახე *ბლუღესთან*).

ბალაღვა – (გავღალავ) განღვენა, გარეკა მრავალთა.

ბალაღომი – კალაღომი, მაშენებელი სახლთა, კედელთ მღგმელი.

ბალაღება – ნახე *ბანლაღება*.

ბალევა – ნახე *ბანლევა*.

ბალეული – მღევანი, ნალევა, ფრიაღ გათხელებული, დაწურილებული.

ბალექება – (გავლექები) დიდაღ დათრობა, გაჭირვეულება.

ბალექსვა – (გავლექსავ) ლექსებაღ შეთხზვა, დაწერა.

ბალეწვა – (გავლევწ) კალომეღ ძნათა მოთელვა მკვერებით გამოსარჩევეღ მარცვალთა ბმისაგან.

ბალია, გალიაკი – მფრინველთა და მხეცთ შესაწყუღევი კალათი, დაფანჯრული მართულებისგან, ანუ დაწნული წნელებისგან.

ბალობა – (ვჭგალობ) საამო ხმა ლოცსა, ანუ ქებისა ღვთისაღმი // ავაჯით მოთქმა საღღესასწაულოლოთა და ღვთისაღმი სამაღლობელთა სღიხთა.

ბალოპრიღი – ხე ქერქ შემოძრობიღი.

ბალუმბვა – (გავილუმბვი) ძრიელ დასველება.

ბალხობა – (გავალხობ, გალხეების) გაყინულის შეღნობა.

ბამაგრება – (გავამაგრებ) განმგკიცება, სიმგკიცის მიცემა.

ბამართება – (გავემართები) წარმართება, გმას გასღვა, გაღგომა წასასღველად საღმე.

ბამართვა – (გავმართავ) მრუღის გასწორება, ან გარიგება // მომღიღთა საკრავთა შეწყობა რიგმეღ // გაწურთნა, გაგერმვა მფრინველთა // (გავიმართები, ხელს გავიმართავ) შოვნა საჭიროსა საფასისა.

გამარჯვება – (გავიმარჯვე) მორევნა, ძლევა მგერთა. // (განმემარჯვების) კეთილწარმატება, მარჯვედ ქმნა. მსრეთ შემთხვევასა შინა ურთიერთისასა ითქმის: გამარჯვება შენი, ე.ი. მსურს შენდა კეთილწარმატება და პასუხად მიეგების: გაგიმარჯოს, ხოლო გამოთხოვასა ზელა ითქმის: მშვილობით და გამარჯვებით.

ბამასპინძლება – (გაემასპინძლები) სციმართ დახვედრა პურობითა

ბამგე – განმგე, მნე, მოხელე კეთილმოურნე.

ბამგონი – საქმის მიმხლომი // დამჯერი, დაუმარებელი მოსმენისა.

ბამდელი – მოახლეთ უფალა, უპირველესი შიმუნვართა ანუ მხევეალთაგან (გამზდელი).

ბამდიდრება – ნახე *ბანმდიდრება*.

ბამზითვა – (გავზითვა) მზითვის მიცემა გათხოვილი ქალისადმი.

ბამზრდელი – მზარდული, მამამძუძე, ლალა; ესე ითქმის კაცთათვის, ხოლო ქალთათვის გადია და წერილთ შინა დედამძუძე.

ბამმარჯვე – გამარჯვებისა, წარმატებისა ხელის მომმარგავი.

ბამო – თანდებული ნათესავობითა ბრუნვასა თანა ხმარებული ხოლო მზნათა თანა იხმარების გელდადებულად (იხილე შემდგომნი).

ბამოაშკარალება – (გამოააშკარალება) გამოჟღერება, საქვეყნოდ თქმა.

ბამობრუნება – (გამოვებრუნებ, გამოვებრუნდები) უკმოქცევა.

ბამობრწყინება – (გამოვებრწყინებ, გამოვებრწყინდების), გამოელვარება.

ბამოგება – (გამოვაგებ) გარჩევით, კაფიად, გასაგონად თქმა სიგყვსა // დახვანჯულის ძაფის გამოშლა, ანუ ძნელის საქმის გამორკვევა.

ბამოგებება – (გამოვაგებებ) გარეთ გამოგანა შესამთხვევად.

ბამოდალაბრვა (გამოვდალაბრავ) გამოკვეთა.

ბამოღენა – (გამოვაღენ) გამოშვება ნოტიოთა // (გამოსდის, ბაღენა ნახე).

ბამოვლენა, გამოვლინება – (გამოვაღენ, -ვლინებ) გამომგზავნა, მოფენა.

ბამომამთრული – მამთარგამოვლილი ხვასგავი ერთის წლისა.

ბამომიღვა – (გამოვმიღავ) გამოგანა, გამოღება ან გამოთრევა.

ბამომოგება – (გამოვმოგებ) მცირედ-მცირედ ხარჯვა, გრძელჯამ საკმარებლად.

ბამომზრდა – (გამოვზრდი) გამოკვება, შენახვა საზრდელითა.

ბამოთარგმანება – (გამოვსთარგმანებ) ახსნა, განმარტება.

ბამოთრევა – (გამოვათრევ) გამომიღვა, თრევით გამოგანა.

ბამოთქმა – (გამოვსთქუამ) გულის მრახვსაგზავირ გამოღება ან შეთხზვა.

ბამოთხოვა – (გამოვითხოვ) გათხოვნა // თხოვნა, ვედრებით მიღება // (გამოვეითხოვები) გამოსალმება წარმავალისა.

ბამოკვება – (გამოვკვებ) გამოზრდა, დაოკება.

ბამოკვეთა – (გამოვკვებ) გამოჭრა, გამოთხრა.

ბამოკიდება – (გამოვკვიდებ, გამოვეკიდები) ნახე *ბაკიდება*.

ბამოკრთომა – (გამოვკრთობის) ელვარების გამოჩენა (ნახე *კრთომა*).

ბამოკულევა – (გამოვიკულევ) გამოძიება, გამოძებნა კუალთა მიერ.

ბამოლაპარაკება – (გამოველაპარაკები) შესაუბრება, ხმის გაცემა.

ბამოლევა – (გამოვლევ, გამოილევის) დაცლა, დაცარიელება.

ბამომეგება – {გამომეგება – (გამოვიმეგებ) არ დავმოგავ, არ დავრიდებ – ლავით ჩუბინაშვილის ქართულ-რუსული ლექსიკონი }.

ბამომჩვენება – დიდებულად გამოსლვა.

ბამომჭვირვალა – გამჭვირვალა, ნათლის მაკრთომებელი.

ბამონასკუა – (გამოვნასკუავ) გამოსკუნა, შეკურა ნასკუსა.

ბამოპირვა – (გამოვპირავ) საჭრელთ იარაღთ პირის გამართვა.

ბამორეკა – (გამოვრეკ) გარეთ განდევნა მრავალთა.

ბამორეცხვა – (გამოვრეცხ) რეცხით გამოყუანა მწიკულისა.

ბამორთმევა – (გამოვართმევ) მიღება, ჩამორთმევა.

- ბამორკვევა** – (გამოვარკვევ) დარკვევა // გამორჩევა, გამოშლა ხვანჯისა.
ბამორიდება – (გამოვრიდებ, გამოვერიდები) დარიდება, მოშორება, გაცლა.
ბამორჩევა – (გამოვარჩევ, გამოვირჩევ) უკეთესის მოძიება, აღრჩევა.
ბამორწყვა – (გამოვრწყავ, გამოირწყვის) მუწუკის გაჭრა ან გახეთქა და შალალის გამოღენა.
ბამოსადეგი – სახმარად ვარგისი, სასარგებლო.
ბამოსადინელი – წყალთ გამოსავალი, სათავე.
ბამოსავალი – გამოსლუს ადგილი // ზოგჯერ ჰნიშნავს მოსავალს.
ბამოსადები – ხარკი, ბეგარა, დებულება.
ბამოსახვა – (გამოვსახავ) სახის დადება, გამოხაგვა // (გამოვისახავ პირჯვარს) პირზედ ჯვრის გამოწერა, დაწერა.
ბამოსვენება – (გამოვასვენებ) პატივით გამოგანა (ნახე *მოსვენება*).
ბამოსლვა – (გამოვალ) შიგნიდამ გარეთ განსლვა.
ბამოსული – კარგად გამხმარი კომლში (ითქმის ლორთათუს),
ბამოსურმა – (გამოვსურმავ, გამოვისურმავ) თუალთ ოლუა.
ბამოსხმა – (გამოვასხამ) გამორეკა, გამოლაღვა, და სხ. (ნახე *სხმა*).
ბამოგანა – (გამოვიგან) გარეთ გამოღება.
ბამოგაცება – (გამოვიგაცებ) ძალით გამოგანა.
ბამოგაკოლვა – დაწყლულება, დაშაშრვა, დასკლომა განისა.
ბამოგაკოლვილი და ბამოგაკოლვარე – ბრძვილი დამწველი გამოხეთქითა შალალისათა.
ბამოკუღვეელი – ნახე *ბამოკუღვეა*
ბამოკუღელი – საქმეში გამოკუღელი, უნახავი // გამოუმწვარი ან გადაუმდნარი მეგალლი.
ბამოფერდილი – ითქმის ორგუარად; ფერდებჩაცვივნული შიმშილით ან ფერდებგაგენილი სიმადრით (ხვასგაგი).
ბამოფრდა – (გამოვიფრდი) გამოცდა, მოხმარება.
ბამოფრენა – (გამოვაფრენ, გამოვფრინდები) მფრინველთ გამოშვება ან გამოსლვა ფრენით.
ბამოფხიზლება – (გამოვაფხიზლებ, გამოვიფხიზლებ) განფრთხობა, გამოღვიძება.
ბამოქანდაკება – (გამოვქანდაკებ) ჩამოსხმა მეგალლთაგან სახისა // გათლა ანუ გამოკვეთა მისი ქუათაგან, ძელთა, ძუალთა და მისთანათა, გინა გამოჭრა, ამოთხრა მეგალლთა ბედა ძელთა და სხ. სახისა.
ბამოქანდაკებული – ამგუარად გამოქმნილი.
ბამოქნა – (გამოვქნე, გამოვიქნე) გაკეთება გყავთა და მისთანათა // გაწურთნა მომვერთა და ბაქთა უღელში.
ბამოქცევა – (გამოვაქცევ, გამოვიქცევი) დაქცევა საშუალში // გარეკა, გალაღვა.
ბამოღება – (გამოვიღებ) გამოგანა ანუ გამოზიდვა // წარმოება, აღმოცენება.
ბამოყუნა – (გამოვიყუნ, -ნებ).
ბამოშიგნვა – (გამოვიშიგნავ) გამოწლვა, გამოღება შიგანურისა დაკლულთა წხოველთაგან.
ბამოჩეკა – (გამოსჩეკ, გამოიჩეკება) კრუხთაგან კვერცხთ გამოგება საწიწილედ.
ბამოჩენა – (გამოვაჩენ) დანახვება, გამოგანა სანახავად // (გამოვსჩენდები, გამოვუჩენდები) გამოცხადება.
ბამოჩვენება – გამოჩვენება ნახე.
ბამოჩინება – აღმოჩინება, წარმოჩინება.
ბამოცანა – ასახსნელი სიგყუა (მაგალითად: ორნი არიან, გოლნი არიან, დარბაზს ჩაღიან, ჩაიძღერიან, ე.ი. ფესსაცმელნი).
ბამოცდა – (გამოვცდი, გამოვიცდები) განხილვა, გასინჯვა.

ბამოცდილი – კაცი საქმეთა შინა გამოვლილი, ანუ მნახველი მრავალთა ადგილთა // მეგალლი გასინჯული, პრობანაქნარი.

ბამოცემა – (გამოვსცემ) გამოღება, გამოგანა ნაყოფისა // ხმის გამოღება, გამომხობა. // წიგნთ დაბეჭდვა.

ბამოცეხვა – (გამოვსცეხუ) გამოძეგუა ან გალევწა.

ბამოცულა – (გამოვსცული) ერთი მეორის მაგიერ დადგინება ან მიცემა.

ბამოცხადება – (გამოვაცხადებ) გამოჩენა // საქმებელ წერილის შეგანა სასამართლოში // აპოკალიპსი, წიგნი იოანე მახარებელისა.

ბამოცხოება – (გამოვაცხოებ) ნახე ცხოება-გამოცხოებილი, გამომცხუარი, ნამცხუარი.

ბამოძეგუა – (გამვსძეგუ) გამოცეხუა, ანუ გალევწა.

ბამოძიება – (გამოვეძიებ) გამოძებნა, გამოკითხვა.

ბამოწახნაგებული – ნახე *წახნაგი*.

ბამოწევა

ბამოწერა

ბამოწირვა – (გამოვსწირავ) წირვის შესრულება // მეწირულის უკან წაღება

ბამოწლვა – (გამოვსწლავ) გამოშიგნვა.

ბამოწმენდა

ბამოჭრა – (გამოვსჭრი) შიგნიდამ მცირედის მოკვეთა // გათლა ანუ გამოქანდაკება // დაჭრა სამოსელთა და სხვათა ნაქსოვთა შესაკერავად განისამოსთა // (გამოვიჭრები) საჩქაროდ გამოსლვა.

ბამოჭურეთა – *ბმოჭურეთა* ნახე

ბამოჭურვა – (გამოვსჭურვ) შიგნიდამ ბზინუარება ან საშუალ ნათლის გამოსლვა.

ბამოხდა – (გამოვხდი) ბეთთა გამოწურვა თესლეულთა და ხილის გულთაგან, ანუ სასმელთა ორთქლით შეკრება ცეცხლზედ ღულილით.

ბამოხდობა – (გამოვხდობ) გამოსლვა // ანუ გამოჭრა.

ბამოხვება – (გამოვახვებ) გამოღება, გამოკლება, გამორიცხება.

ბამოხვეწა – (გამოვხვეწ) ხის ჭურჭელთ გამოთლა, გამოჭრა ხვეწით.

ბამოხმა – (გამოვიხმ) გამოგანა // გამორთმევა, ჩამორთმევა.

ბამოხრვა – (გამოვხრავ) ძუალთაგან ხორცის გლეჯა კბილით.

ბამოხსნა (გამოვხსნი) დახვანჯულის გამოგება // (გამოვიხსნი) გყვეობიდამ განთავისუფლება.

ბამოხსურვება – (გამოვახსურვებ) გახსურვება ან გარდახალისება მეგალლთა.

ბამქდავნება – (გავამქდავნებ) გამხილება, გამოაშკარება, (ნახე *მქდავნება*) // (გავუქდავნებ) მითხრობა ბავთისა.

ბამრავლება – გახშირება (ნახე *განმრავლება*).

ბამგყუნება – (გავამგყუნებ) მგყუვარად გამოჩენა.

ბამჩენი – დამბადებული, შემოქმედი.

ბამცემელი – (ნახე *ბანმცემელი*), გამცემი, უხვი.

ბამძლე – მაგარი, არა მსწრაფლ გასაცვეთი ან წასახდენი.

ბამჭურვალი – რასაცა საშუალ განვლის სინათლე, ვითარ ჭიქა, ბროლი და მისთანანი.

ბამჭრიახი – თავიანი, საქმიანი, დაუცადებული საქმეში.

ბამხდარი – შექმნილი, გაკეთებული (ნახე *ბახდობა*) // დამჭლევებული, ხორცდაცვივებული.

ბამხელა, გამხილება – (გავამხელ, გავამხილებ) გააშკარება, გამქდავნება.

ბან – თანდებული ნათესავობითსა და მოქმედებითსა ბრუნვასა თანა ხმარებული, ხოლო მზნათა თანა გელდადებულად // გან იხმარება მზნისზედათა თანაცა ადგილობითთა, ვითარ: ერთგან, ორგან, ათგან, ზოგგან, სხვაგან, ყოველგან და სხ.

ბანა? – მზნისზედა კითხვითი.

ბანაბვა – (გავინაბვი) ჩაჯდობა და უმრავად გება ჟამრავლენმე შიშისაგან.

- ბანავალი** – სკორე.
ბანათლება – (განვანათლებ) ნათლის მოფენა.
ბანათხოვრება – (გაევანათხოვრებ) ნათხოვრის თხოვება.
ბანაპირება – (გავინაპირებ), განკიდურება, განშორება (ნახე *ბანკიდურება*).
ბანასკვა – (გაენასკუავ) გამონასკვა, ნასკვის შეკურა.
ბანალა, განალამცა – ეგრეთ დიალამც.
ბანაჩენი – წერილით განსამართლებული საქმე, ნახე *წერილთან*.
ბანახლება – (განვაახლებ) დაძველებულის გაკეთება, ახლად შექმნა.
ბანბანვა – (განვჭბან, განვიბან) დაბანა ტანისა, განსპეგაკება.
ბანბნევა – (განვაბნევ, განვიბნევი) გაფანტვა, მიმოდაბნევა.
ბანბოროგება – (განვაბოროგებ) განძვინება, ძვირის შემთხვევა.
ბანბრძნობა – (განვაბრძნობ) ზეგარდამო სიბრძნის მოცემა კაცთადმი.
ბანბძარვა – (განვჭბძარავ) დახეთქა, დაგლეჯა, განიბძარა.
ბანბჭობა – (განვაბჭობ) (ნახე *ბაბჭობა*), გასამართლება.
ბანგაშა – ღაღღავი, ჩოჩქოლი, ხრიანცელი ან მიმოდათქმა მრავალთაგან.
ბანგლება – (განვაგლებ) განძება, განხვევა.
ბანგებ – გაძრახ, საგანგებოდ.
ბანგება – (განვაგებ) გარიგება, რიგის მიცემა // (განვიგებ) გაგება, ცნობა.
ბანგება, განგებულება – მზრუნველობა ღვთისა დაბადებულთათვის.
ბანგებიანი – გონებით შორს დამნახველი, დახელოვნებული განგებასა შინა.
ბანგმერა – (განვჭგმერ, განვჭგმირავ) გმერა, მახვილის გაცმა, განწონა.
ბანგმობა – (განვჭგმობ) გმობილად თქმა, განგლება.
ბანგომბა – (განვჭგომბ, -მავე) გალესა, განსპეგაკება შენობათა.
ბანგომილი – გალესილი, შეღებული.
ბანგრაგნა – (განვჭგრაგნი) გახსნა, გაშლა შეგრაგნილისა.
ბანგრძობა – (განვაგრძობ) გაგრძელება საქმისა ანუ სიგყვსა.
ბანგური – ოთხფერხთ გაცვივნული ბალანი (*მმასთან* ნახე).
ბანდგომა – (განვსდგები, განვუდგები) უკუდგომა ანუ ღალაგი.
ბანდგომილი – უკუდგარი, უარის მყოფელი ანუ მგმობელი.
ბანდევნა – (განვსდევნი) განძება, გაგლება.
ბანდილება – (განვადილებ) შესხმა, შემკობა ქებით, დიდებით.
ბანდობა – (გავენდობი) ხვაშიადის მითხრობა.
ბანებიერება —
ბანვითარება – სწავლაში გამოვლა, განვითარებული, სწავლაში გამოვლილი.
ბანვლა – (განველი) წარვლა, თანა წარსლვა, თანაწარხლომა.
ბანვლთობა

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.